

ત્રીજી આવૃત્તિ પ્રસંગે.....

શ્રી રાજનગર જૈન પ્રશ્નોત્તર જ્ઞાનભાણા વિક્રમ સં. ૨૦૧૩માં પ્રથમ બહાર પડી. ત્યાર પછી પ્રતિદિન ઉપ-યોગિતા વધવાથી સંવત ૨૦૨૧માં તેની ત્રીજી આવૃત્તિ બહાર પાડવામાં આવી. ઉત્તરોત્તર ઉપયોગિતા અને લોક-પ્રિયતા વધતી જવાથી સંવત ૨૦૨૬માં તેની આ ત્રીજી આવૃત્તિનું પ્રકાશન કરતાં સંસ્થા ગૌરવ અનુભવે છે.

આ ત્રીજી આવૃત્તિના સુદ્રષ્ટ પ્રસંગે આ પુસ્તક પૂ. નાન્યાસજી આદિ શુરુમહારાજને પાસે રજુ કરી તેઓશ્રીની નશ્રામાં તેમાં જરૂરી એવા ઘણા સુધારા-વધારા કરવામાં આવેલ છે. આથી તેઓશ્રી પ્રત્યે કૃતજ્ઞતા પ્રદર્શિત રીએ છીએ.

“દ્વિવદ્ધં સુવદ્ધં ભવતિ” એ ન્યાયે જેમ જેમ આ પુસ્તકની નવી આવૃત્તિઓ થઈ તેમ તેમ તેમાં ઘણા સુધારા-વધારા થયા છે. આથી આ પુસ્તક અભ્યાસકેાને ઘણું જ ઉપયોગી થઈ પડશે એવી આશા રાખીએ છીએ.

આ પુસ્તક ક્રમિક શિક્ષણ લેતા અભ્યાસીઓને ઉદ્દેશીને લખાયેલ છે. તેથી કેટલીક વ્યાખ્યાઓ તેઓને જાણ સમક્ષ રાખીને લખવામાં આવી છે તેથી આ વ્યાખ્યાઓને સંપૂર્ણ ન માનતાં પરમપૂજ્ય પંચ મહાવ્રતધારી પુવિહિત સદ્ગુરુઓ પાસેથી તે બાબતમાં વિશેષ માર્ગ-દર્શન મેળવવા વિનંતી છે.

શ્રી નવકાર મહામંત્રનું પ્રભાવક

ગુણુ-સ્તવન

સમરો મંત્ર લલો નવકાર,
એ છે ચૌદ પૂરવનો સાર;
એના મહિમાનો નહીં પાર,
એનો અર્થ અનંત અપાર. ૧.

સુખમાં સમરો દુઃખમાં સમરો,
સમરો દિવસ ને રાત;
જીવતાં સમરો મરતાં સમરો,
સમરો સહુ સંઘાત. ૨.

યોગી સમરે ભોગી સમરે,
સમરે રાજા રંક;
દેવો સમરે દાનવ સમરે,
સમરે સુખ નિઃશંક. ૩.

અડસઠ અક્ષર એના જાણો,
અડસઠ તીરથ સાર;
આઠ સંપદાર્થી પરમાણો,
અડસિદ્ધિ દાતા ૨. ૪.

નવ પદ એનાં નવ નિધિ આપે,
લલોલવનાં દુઃખ કાપે;
વીર વચન જો હૃદયે વ્યાપે,
પરમાત્મ પદ આપે. ૫.

ભાસ્ત્રનદેવ તપસ્વીઓને વધુ તપ કરવા પ્રેરણા આપે
એજ પ્રાર્થના

પ્રયનાબહેન ચંદ્રકાન્તભાઈ મશરૂવાલા તરફથી

દે. સોનલક્ષ્મીદાસ લેનનગર, અમદાવાદ-૭.

નાની ઉંમરમાં ગ્રા. ઉપધાન, ગ્રા. અહમદ,
તપ ગણસાહ માસદામજી તથા ચાલુ માસમાં સિદ્ધિ તપ કરેલ છે.
સં. ૨૦૨૭

>→ પ્રાપ્તિ સ્થાન ←<

(૧) પાત્રી વરધીલાલ શાંતીલાલ
૨૨૮૭/૧, માણેકચોક,
ગુજરાત હાઇન હોલની બાલુમાં,
અમદાવાદ-૧.

(૨) લેન વિદ્યાશાળા
દોશીવાડની પોળા,
અમદાવાદ-૧.

અનુક્રમણિકા

પ્રશ્નો	પાનું
૧) તમે ઢાણુ છો ?	૧
૨) તમે કયો ધર્મ પાળો છો ?	૧
૩) જૈન ઢાને કહેવાય ?	૧
૪) જૈન ધર્મ એટલે શું ?	૧
૫) શ્રી જિનેશ્વર ભગવાન ઢાને કહેવાય ?	૧
૬) જૈન ધર્મનાં ખીજાં નામો કયાં કયાં છે ?	૧
૭) શ્રી જિનેશ્વર ભગવાન કેટલા છે ?	૨
૮) શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનના ખીજાં નામો આપો ?	૨
૯) દહેરાસરમાં પેસતાં શું ખોલવું ?	૨
૧૦) ગુરુ મહારાજ મળે ત્યારે શું ખોલવું ?	૨
૧૧) હાલમાં ઢાનું શાસન ચાલે છે ?	૨
૧૨) તત્ત્વ કેટલાં છે ?	૨
૧૩) દેવ એટલે શું ?	૩
૧૪) ગુરુ એટલે શું ?	૩
૧૫) મહાવ્રતો એટલે શું કેટલાં અને કયાં કયાં ?	૩
૧૬) ધર્મ એટલે શું ?	૩
૧૭) શ્રાવક એટલે શું ?	૪
૧૮) શ્રાવક શબ્દનો અર્થ આપો ?	૪
૧૯) નવકાર મંત્રના કેટલા અક્ષરો છે ?	૪
૨૦) નવકાર મંત્ર કયારે કયારે સ્મરણ કરાય છે ?	૫
૨૧) સામાયિક એટલે શું ?	૫
૨૨) સામાયિકનો કાળ કેટલો ?	૫

પ્રશ્નો

પાત્રું

- (૪૯) આરતિ અને મંગળ દીવો ઢેરી રીતીએ ઉતારવો ? ૧૭
- (૫૦) આવશ્યક એટલે શું ? ૧૮
- (૫૧) છ આવશ્યકનો અર્થ સમજવો ? ૧૮
- (૫૨) વ્યસન એટલે શું ? ૧૯
- (૫૩) સાથીઓ શા માટે કરવો જોઈએ ? ૧૯
- (૫૪) ગતિ કેટલી છે ? ૨૦
- (૫૫) સાથીયા ઉપરની ત્રણ ઢગલીને શું કહેવાય ? ૨૦
- (૫૬) રત્નત્રયીનાં નામ આપો ? ૨૦
- (૫૭) સાથીયા ઉપરની ત્રણ ઢગલી ઉપર અર્ધચંદ્ર જેવો
આકાર કરીએ છીએ તે શું કહેવાય ? ૨૦
- (૫૮) સાથીઓ કરીને શું બોલવું ? ૨૦
- (૫૯) શ્રી મહાવીર પ્રભુના ખીજાં નામ આપો ? ૨૦
- (૬૦) શુરુ મહારાજના ખીજાં નામ આપો ? ૨૦
- (૬૧) પૂજના મુખ્ય કેટલા ભેદ છે અને કયા કયા ? ૨૧
- (૬૨) દ્રવ્યપૂજા અને ભાવપૂજા એટલે શું ? ૨૧
- (૬૩) દ્રવ્યપૂજા કેટલા પ્રકારની છે ? ૨૧
- (૬૪) ભાવપૂજા કેટલા પ્રકારની છે ? ૨૧
- (૬૫) અણપ્રકારી પૂજનાં નામ આપો ? ૨૧
- (૬૬) દ્રવ્યપૂજના મુખ્ય કેટલા ભેદ છે ? અને કયા કયા ? ૨૧
- (૬૭) અંગપૂજા એટલે શું તે કેટલી છે ? અને કયા કયા ? ૨૨
- (૬૮) અગ્રપૂજા એટલે શું ? તે કેટલી છે ? અને તેનાં
નામ આપો ? ૨૨
- (૬૯) પંચામૃત એટલે શું ? ૨૨
- (૭૦) જળપૂજા એટલે શું ? ૨૨
- (૭૧) ચંદનપૂજા એટલે શું ? ૨૨
- (૭૨) મુખપૂજા એટલે શું ? ૨૨

પ્રશ્નો	પા.
(૭૩) ધૂપપૂજા એટલે શું ?	૨
(૭૪) દીપકપૂજા એટલે શું ?	૨
(૭૫) અક્ષતપૂજા એટલે શું ?	૨
(૭૬) નૈવેદ્યપૂજા એટલે શું ?	૨
(૭૭) ફળપૂજા એટલે શું ?	૨
(૭૮) દેવગતિ અને મનુષ્યગતિમાં કોણુ જાય ?	૨
(૭૯) તિર્થંત્રગતિમાં કોણુ જાય ?	૨
(૮૦) નારદીગતિમાં કોણુ જાય ?	૨
(૮૧) ધર્મ કેટલા પ્રકારે શ્રી જિનેશ્વર લગવાને કહ્યો છે ?	૨
(૮૨) પ્રભુના દર્શન કરવાથી શો લાલ થાય ?	૨
(૮૩) કલ્યાણક એટલે શું ? અને તેનાં નામ આપો ?	૨
(૮૪) શ્રી મહાવીર પ્રભુના પાંચ કલ્યાણક કયારે થયાં ?	૨
(૮૫) ત્રેસક શલાકા પુરુષ કયા કયા ?	૨
(૮૬) વધુમાં વધુ અને ઓછામાં ઓછા તીર્થંકરો... કેટલા વિચરે ?	૨
(૮૭) ત્રણેય લોકમાં શાશ્વતાં દહેરાસરો કેટલાં છે ?	૨
(૮૮) ત્રણેય લોકમાં શાશ્વતી પ્રતિમાઓ કેટલી છે ?	૨
(૮૯) થોયન્નેડાની દરેક ગાથામાં કોની કોની સ્તુતિ હોય છે ?	૨
(૯૦) મુહુપતિ ચરવળો કટાસણું એટલે શું ? અને તેનું માપ કેટલું ?	૨
(૯૧) આશાતના એટલે શું ? તે કેટલી છે ? અને કયી કયી ?	૨
(૯૨) પૂજા કરનારે કેટલા પ્રકારની પવિત્રતા સાચવવી ?	૨
(૯૩) પરમેષ્ઠિ એટલે શું ?	૨
(૯૪) અરિહંત, સિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, અને સાધુ કોને કહેવાય ?	૨
(૯૫) શ્રી જિનેશ્વર લગવાન સિવાય ખીજ દેવ-દેવીઓને શા માટે ન માનવા ?	૨

પ્રશ્નો	પાનું
(૯૬) શ્રી જિનેશ્વર દેવની પૂજા શા માટે કરવી ?	૨૯
(૯૭) અષ્ટમંગલ એટલે શું ?	૨૯
(૯૮) દહેરાસરમાં પ્રભુની પાસે ચૈત્યવંદન, સ્તવન અને થોથ કેવા કહેવા ?	૩૦
(૯૯) જૈન ધર્મના ચાર મંગલ ક્યાં ગણાય છે ?	૩૦
(૧૦૦) ચૈત્યવંદન, સ્તવન, સ્તુતિ કેવી રીતિએ બોલવાં ?	૩૦
(૧૦૧) ચૈત્યવંદન એટલે શું ? તેના કેટલા પ્રકારો ?	૩૦
(૧૦૨) પ્રભુની અષ્ટપ્રકારી પૂજા શા માટે કરવી ?	૩૧
(૧૦૩) શ્રાવકનાં વ્રત કેટલાં છે ? અને ક્યાં ક્યાં ?	૩૧
(૧૦૪) અણુવ્રત, ગુણુવ્રત, અને શિક્ષાવ્રત એટલે શું ?	૩૫
(૧૦૫) પૌષધ એટલે શું ? ?	૩૫
(૧૦૬) પૌષધના કેટલા પ્રકારો છે ?	૩૫
(૧૦૭) સમ્યક્ત્વ એટલે શું ?	૩૫
(૧૦૮) આગમ એટલે શું ?	૩૬
(૧૦૯) ૪૫ આગમની સંખ્યા ગણાવો	૩૬
(૧૧૦) આગમો કેટલા વર્ગો પહેલાં ક્યાં લખાયાં ?	૩૬
(૧૧૧) આગમના બીજા નામ આપો ?	૩૬
(૧૧૨) પંચાંગી કોને કહેવાય ?	૩૬
(૧૧૩) દ્વાદશાંગી એટલે શું ?	૩૬
(૧૧૪) સૂત્રો એટલે શું અને કોણે રચ્યાં ?	૩૭
(૧૧૫) સૂત્રો ઉપરાંત જૈન આચાર્યોએ બીજા ક્યા ક્યા ગ્રંથો લખ્યા છે ?	૩૭
(૧૧૬) દેવળશાની અને તીર્થંકરોમાં શો તફાવત છે ?	૩૭
(૧૧૭) વંદન કરવાથી શો લાભ થાય છે ?	૩૮
(૧૧૮) મુદ્રા એટલે શું ? તે કેટલી છે ?	૩૮
(૧૧૯) યોગમુદ્રા, જિનમુદ્રા અને મુક્તાશુક્તિ મુદ્રા એ દરેક કેવી રીતે થાય ?	૩૮

પ્રશ્નો

પાનું

- (૧૪૬) પ્રભુના કહે શા માટે પૂજા કરવી ? ૪૭
- (૧૪૭) પ્રભુના હદયે શા માટે પૂજા કરવી ? ૪૮
- (૧૪૮) પ્રભુની નાલિએ શા માટે પૂજા કરવી ? ૪૮
- (૧૪૯) ધર્મશાસ્ત્રકારોએ ઉદાગ્રેહુ' પાણી શા માટે પીવાનું કહ્યું છે ? ૪૮
- (૧૫૦) દ્વિદળ એટલે શું ? ૪૯
- (૧૫૧) આપો દિવસ ખાવા છતાં રાત્રિભોજન ન કરનારને
શું લાભ મળે ? ૪૯
- (૧૫૨) નવકારદીનું પરચક્રખાણુ લેનારને શો લાભ મળે ? ૪૯
- (૧૫૩) કાળના સમયે કામળી ઝોડવાનું શું કારણ ? ૪૯
- (૧૫૪) કાઉસઝ એટલે શું ? ૫૦
- (૧૫૫) કાઉસઝના ૧૬ આગારનાં નામ આપો ? ૫૦
- (૧૫૬) સામાયિકના પરચક્રખાણુનું કયું સૂત્ર છે ? ૫૧
- (૧૫૭) સામાયિકમાં શું નહિ કરવું જોઈએ અને શું કરવું ? ૫૧
- (૧૫૮) સામાયિકમાં કયો વસ્તુઓને ન અડધી રાકાય ? ૫૧
- (૧૫૯) સામાયિક વારંવાર કરવા માટે કયા સૂત્રમાં ફરમાન કર્યું છે ? ૫૧
- (૧૬૦) સામાયિકમાં ત્યાગ કરવાના દોષો કેટલા છે ? ૫૧
- (૧૬૧) મનના ૧૦ દોષ કયા કયા ? ૫૧
- (૧૬૨) વચનના ૧૦ દોષ કયા કયા ? ૫૨
- (૧૬૩) કાયાના ૧૨ દોષ કયા કયા ? ૫૨
- (૧૬૪) 'સામાયિક વચણુતો' એ સૂત્ર બોલતાં જમણો હાથ
ચરવળા ઉપર શા માટે મૂકીએ છીએ ? ૫૩
- (૧૬૫) સામાયિક લેતાં...નવકાર શા માટે બોલવામાં આવે છે ? ૫૩
- (૧૬૬) દેસાવગામિક એટલે શું ? ૫૩
- (૧૬૭) ૮૪ લાખ યોનિવાળા જીવોમાં મૂંગા, આંધળા, અને
બહેરા કેટલી યોનિવાળા જીવો છે ? ૫૩
- (૧૬૮) ચૌદ નિયમ કેવી રીતિએ ધારવા ? ૫૪
- (૧૬૯) બાવીસ અભક્ષ્ય વસ્તુઓનાં નામ આપો ? ૫૬

પ્રશ્નો	પાનું
(૧૯૫) ૭ દ્રવ્યોનાં નામ આપો, એમાં જીવ અને અજીવ કેટલાં ?	૬૭
(૧૯૬) જીવે કાયના જીવોનું વધારેમાં વધારે આયુષ્ય કેટલું ?	૬૮
(૧૯૭) પ્રાણ એટલે શું ?	૬૮
(૧૯૮) એકેન્દ્રિયાદિ જીવોને કેટલા કેટલા પ્રાણ હોય છે ?	૬૮
(૧૯૯) મનબળ, વચનબળ, અને કાયબળ એટલે શું ?	૬૯
(૨૦૦) શ્વાસોશ્વાસ અને આયુષ્ય એટલે શું ?	૬૯
(૨૦૧) એકેન્દ્રિયાદિ જીવો પોતાની કાયમાં કેટલા વખત સુધી જન્મે છે અને મરે છે ?	૬૯
(૨૦૨) ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી એટલે શું ?	૭૦
(૨૦૩) પર્યાપ્તિ એટલે શું ?	૭૦
(૨૦૪) એકેન્દ્રિયાદિ જીવોને કેટલી પર્યાપ્તિ હોય છે ?	૭૧
(૨૦૫) કર્મ કયા હેતુઓ વડે બંધાય છે ?	૭૧
(૨૦૬) કર્મ કયા હેતુઓ વડે રોકાય છે ?	૭૨
(૨૦૭) સમિતિ એટલે શું ? અને તે કયા કયા ?	૭૨
(૨૦૮) પાંચ સમિતિનો અર્થ સમજાવો ?	૭૨
(૨૦૯) શુભિ એટલે શું ? તે કેટલી ?	૭૩
(૨૧૦) સમિતિ શુભિને અષ્ટપ્રવચન માતા શા માટે કહેવાય છે ?	૭૩
(૨૧૧) પરીપહ એટલે શું ? તે કેટલા છે ?	૭૪
(૨૧૨) યતિધર્મ એટલે શું ? તે કેટલા છે ?	૭૪
(૨૧૩) ભાવના એટલે શું ? તે કેટલી છે અને કયા કયા ?	૭૫
(૨૧૪) મૈત્રી, પ્રમોદ, કારુણ્ય અને માધ્યસ્થ્ય ભાવના એટલે શું ?	૭૭
(૨૧૫) ચારિત્ર એટલે શું ? તે કેટલાં છે ? અને કયાં કયાં ?	૭૮
(૨૧૬) ઉપરનાં પાંચ ચારિત્રનો અર્થ સમજાવો ?	૭૮
(૨૧૭) તપ એટલે શું ? તે કેટલા પ્રકારનો છે ?	૭૯
(૨૧૮) ૭ પ્રકારના બાહ્ય તપનાં નામ આપો ?	૭૯
(૨૧૯) ૭ પ્રકારના અભ્યંતર તપનાં નામ આપો ?	૭૯

પ્રશ્નો

પાનું

- (૨૪૩) શ્રી મહાવીર પ્રભુના મુખ્ય સાધુ, સાધ્વી, આવક,
અને શ્રાવિકાનાં નામ આપો ? ૯૦
- (૨૪૪) તીર્થંકર પરમાત્માને કેટલું બળ હોય છે ? ૯૦
- (૨૪૫) તીર્થંકર એટલે શું ? તીર્થંકર કેટલા થયા ? અને
કેટલા થશે ? ૯૧
- (૨૪૬) શ્રી જિનેશ્વરદેવના જન્મ સમયે કેવા ચમત્કાર થાય છે ? ૯૧
- (૨૪૭) તીર્થંકર પરમાત્મા દીક્ષાસમય પહેલાં દરરોજ કેટલા
સૈનૈયાનું દાન કરે છે ? ૯૧
- (૨૪૮) શ્રી મહાવીર પ્રભુના સાધુ સાધ્વી આવક અને શ્રાવિકાની
સંખ્યા કેટલી હતી ? ૯૨
- (૨૪૯) શ્રી મહાવીર પ્રભુએ સાડાબાર વર્ષમાં કેટલાં પારણાં કર્યાં ? ૯૨
- (૨૫૦) કર્મ એટલે શું ? ૯૨
- (૨૫૧) ધાતીકર્મ એટલે શું ? ૯૩
- (૨૫૨) અધાતી કર્મ એટલે શું ? ૯૩
- (૨૫૩) જ્ઞાનાવરણીય કર્મ શાથી બંધાય છે ? ૯૩
- (૨૫૪) દર્શનાવરણીય કર્મ શાથી બંધાય છે ? ૯૪
- (૨૫૫) મોહનીય કર્મ શાથી બંધાય છે ? ૯૪
- (૨૫૬) અંતરાય કર્મ કોણે બાંધે ? ૯૪
- (૨૫૭) શ્રી અરિહંત ભગવંતના બાર ગુણો સમજાવો ? ૯૫
- (૨૫૮) શ્રી સિદ્ધ ભગવાનના આઠ ગુણોનાં નામ આપો ? ૯૭
- (૨૫૯) શ્રી જિનેશ્વર દેવે અઢાર દોષ વગરના હોય છે. તે તે
અઢાર દોષ કયા કયા ? ૯૮
- (૨૬૦) શ્રી તીર્થંકર ભગવાનને ૩૪ અતિશયો ક્યારે ક્યારે
પ્રાપ્ત થાય છે ? ૯૮
- (૨૬૧) તીર્થંકર પરમાત્માની વાણી કયા કયા ૩૫ ગુણોવાળી
હોય છે ? ૧૦૧

પ્રશ્નો

પાત્રું

- (૨૮૭) માર્ગાનુસારીના પાંત્રીસ ખોલ કયા કયા ? ૧૧૩
- (૨૮૮) આયુષ્યના કેટલા પ્રકારો છે ? ૧૧૬
- (૨૮૯) આયુષ્ય કેટલા પ્રકારે ઘટે છે તે જણાવો ? ૧૧૬
- (૨૯૦) આત્માના કેટલા ભેદો છે ? તે કયા કયા છે ? ૧૧૭
- (૨૯૧) દેવતાઓ પણ જે વસ્તુઓને ચાહે છે તેવી વસ્તુઓ કયા ? ૧૧૭
- (૨૯૨) સ્વભાવ કેટલી જાતના હોય છે ? ૧૧૭
- (૨૯૩) સ્થવિરો કેટલી જાતના હોય છે ? ૧૧૭
- (૨૯૪) તિથિઓના પ્રકાર જણાવો ? ૧૧૮
- (૨૯૫) વૈરાગ્ય કેટલી જાતના છે ? ૧૧૮
- (૨૯૬) મનુષ્યજન્મમાં આદરવા યોગ્ય ધર્મના પ્રકારોનાં નામ
આપા ? ૧૧૯
- (૨૯૭) ચાર કષાયો શેનો શેનો નાશ કરે છે ? ૧૧૯
- (૨૯૮) ચાર પ્રકારના જિન કયા કયા ? ૧૨૦
- (૨૯૯) શરણુ લેવા યોગ્ય વસ્તુઓ કયા છે ? ૧૨૦
- (૩૦૦) દાન, શીલ, તપ, અને ભાવથી કોણ કોણ અતુલ
સુખ પામ્યા ? ૧૨૦
- (૩૦૧) ચાર પ્રકારના આહાર કયા કયા ? તે સમજાવો ? ૧૨૦
- (૩૦૨) સામા માણસને કેવી રીતિએ વશ કરાય ? ૧૨૧
- (૩૦૩) ચંડાળ કેટલા પ્રકારના છે ? તે કયા કયા ? ૧૨૧
- (૩૦૪) દેવતાઓ મનુષ્યલોકમાં કયા કયા કારણોસર આવે છે ? ૧૨૧
- (૩૦૫) દેવતાઓ શાથી ઓળખાય ? ૧૨૨
- (૩૦૬) દેવતાઓ પાંચ દિવ્યો કરે છે તે કયાં કયાં ? ૧૨૨
- (૩૦૭) પાંચ પ્રકારની ક્રિયા કયા કયા તે સમજાવો ? ૧૨૨
- (૩૦૮) મનુષ્ય જન્મમાં સુખ આદિનો નાશ કરનાર છ
વસ્તુઓ કયાં કયાં ? ૧૨૩
- (૩૦૯) મનુષ્ય ગતિમાંથી આવેલાનાં લક્ષણો જણાવો ? ૧૨૩

પરિશિષ્ટ	પાત્રું
લિનંદી જીવોનાં લક્ષણ	૧૩૭
ધ્યાત્વના ચાર પ્રકાર	૧૩૭
ધ્યાત્વના દશ પ્રકાર	૧૩૮
ધ્યાત્વના પાંચ પ્રકાર	૧૩૮
ધ્યાત્વના છ પ્રકાર	૧૩૯
વકના ૨૧ ગુણ	૧૩૯
વશાવકનાં ૬ લિંગ	૧૪૦
૫ વાવકનાં ભાવગત ૧૭ લક્ષણો	૧૪૧

સુધારો

સવાલ ૧૭૮ આ પ્રશ્નનો જવાબ જાપાયો છે. અને
સવાલ જાપવો રહી ગયો છે. મો ૧૭૮ નો સવાલ
નીચે પ્રમાણે છે.

સવાલ ૧૭૮ ત્રસ એટલે શું ? તે ક્યા ક્યા ?
(જવાબ જાપેલો છે)

શ્રી રાજનગર જૈન પ્રશ્નોત્તર જ્ઞાનમાળા

બાજપોરાજી ૧

સ. ૧ તમે કેવળ છો ?

જ. અમે જૈન છીએ.

સ. ૨ તમે કયો ધર્મ પાળો છો ?

જ. અમે જૈન ધર્મ પાળીએ છીએ.

સ. ૩ જૈન કેને કહેવાય ?

જ. શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનની આજ્ઞા માને તેને જૈન કહેવાય.

સ. ૪ જૈન ધર્મ એટલે શું ?

જ. શ્રી જિનેશ્વર ભગવાને સ્થાપેલો ધર્મ.

સ. ૫ શ્રી જિનેશ્વર ભગવાન કેને કહેવાય ?

જ. જેમાણે રાગ-દ્વેષ છુટ્યા હોય, જેમનામાં સર્વ શુભો હોય અને એક પણ દોષ ન હોય, તેમને શ્રી જિનેશ્વર ભગવાન કહેવાય.

૧ સ. મોટાં સવાર અને જ. મોટાં જ્યાં સમજ્યો.

સાતમા અને આઠમા પદના આઠ અક્ષરો છે.

૧. ૨૦ નવકાર મંત્ર ક્યારે ક્યારે સ્મરણ કરાય છે ?

જ. દરેક ધર્મક્રિયાની શરૂઆતમાં આ મહામંત્ર ઉપદ્રવની શાન્તિ માટે, તેમ જ માંગલિક માટે બોલાય છે. ઉત્તમ મનુષ્યો સૂતાં, બેસતાં, ઊઠતાં, બોલતાં, ચાલતાં, તેમ જ કોઈ પણ કાર્ય કરતાં રાત્રે અગર દિવસે સર્વ સ્થળે આ નવકાર મંત્ર યાદ કરે છે.

સ. ૨૧ સામાયિક એટલે શું ?

જ. સામાયિક એટલે સમતાનો લાભ થાય, જેનાથી બંધાયેલાં જનાં કર્મો નાશ પામે અને નવાં બંધાતાં કર્મો અટકી જાય, એવી શ્રી જિનેશ્વર ભગવાને બતાવેલી ૪૮ મિનિટ અથવા બે ઘડીની ક્રિયા.

સ. ૨૨ સામાયિકનો કાળ કેટલો ?

જ. ૪૮ મિનિટનો, (પોણો કલાક ને ત્રણ મિનિટનો) અથવા બે ઘડીનો.

જેડીને, માથું નમાવીને અને પ્રભુની સમક્ષ દષ્ટિ રાખીને પ્રભુના ગુણો યાદ કરવાપૂર્વક પ્રભુદર્શન કરવાં જોઈએ.

સ. ૨૬ જૈનને ગ્રાળખત્રાતું પ્રગટ ચિન્હ શું ?

જ. કેસરનો ચાંદસો, રાત્રિભોજનનો ત્યાગ અને કંદમૂળનો ત્યાગ.

સ. ૨૭ ચાંદસો શા માટે કરવો જોઈએ ?

જ. શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનની આજ્ઞા માથે ચડાવું છું, તે સૂચવવા માટે ચાંદસો કરવો જોઈએ.

સ. ૨૮ પ્રભુને ત્રણ પ્રદક્ષિણા શા માટે દેવી જોઈએ ?

જ. દર્શન, જ્ઞાન અને ચારિત્ર-એ ત્રણની પ્રાપ્તિ માટે અને સંસારના ચોરાશી લાખ ફેરા ટાળવા માટે પ્રભુને ત્રણ પ્રદક્ષિણા દેવી જોઈએ.

સ. ૨૯ આપણા તીર્થોનાં નામ આપો.

જ. શ્રી શત્રુંજય, ગિરનાર, આબુ, અષ્ટાપદ, અચલગઢ, સમેતશિખર, શંખેશ્વર, કુંભારીયાળ, મક્ષીળ, અંતરિક્ષ પાર્શ્વનાથ, તારંગાળ, રાણકપુર, ભોયાણી, પાવાપુરી, ચંપાપુરી, કેસરીયાળ, પાનસર, શેરીસા વગેરે.

સ. ૩૦ આપણાં પર્વોનાં નામ આપો, તે કયારે
કયારે આવે છે, અને તે પર્વોમાં શું કરવું?
તે જણાવો.

જ. ૧ પશુસણ....

શ્રાવણ વદ ૧૨ થી ભાદરવા સુદ ૪ સુધી
આ આઠ દિવસોમાં પશુસણ અંગેન
પાંચ કર્તવ્યો (૧) છવદ્યાનું પાલન
(૨) સાધર્મિકભક્તિ (૩) અહમત
(૪) પરર-પર ખમાવવું (૫) જિનમંદિરોના
દર્શન વગેરે કરવાં. ઇલપસૂત્ર સાંભળવું
તથા શક્તિ મુજબ તપ આદિ કરવાં.

૨ આયંબીલની ઝોળી....

આસો સુદ ૭ થી ૧૫ સુધી નવ દિવસ
અને એવ્ર સુદ ૭ થી ૧૫ સુધીના નવ
દિવસ. આયંબીલ કરવા અને નવ
પદ્ધતિની આરાધના કરવી.

૩ જ્ઞાન પાંચમ....કારતક સુદ ૫ સમ્યગ
જ્ઞાનની આરાધના નિમિત્તે તપ જપ
અને અધ્યાય આદિ કરવા.

- ૪ મૌન અગીયારસ....માગસર સુદ ૧૧ આ દિવસે જિનેશ્વરોના ૧૫૦ કલ્યાણક થયેલાં હોવાથી ૧૫૦ કલ્યાણકનું ગણણું ગણવું અને મૌન રહેવા પૂર્વક તપશ્ચર્યા કરવી
૫ ચામાસી ચૌદસ....ત્રણ છે.

(૧) કારતક સુદ ૧૪ (૨) ફાગણ સુદ ૧૪
(૩) અષાઢ સુદ ૧૪

- ૬ કાર્તિક સુદ ૧૫....

શત્રુજય મહાતીર્થની યાત્રા કરવી અગર શત્રુજય આદિ મહાતીર્થના પટોના દર્શન કરવા જવું.

- ૭ ચૈત્ર સુદ ૧૫....

શ્રી ઋષભદેવ પ્રભુના પ્રથમ ગણધર પુંડરીક સ્વામી પાંચ કોંડ મુનિવરો સાથે મોક્ષે ગયા તેથી પુંડરીકગિરીનું આરાધન કરવું.

- ૮ મેરુ તેરસ....પોષ વદ ૧૩

શ્રી ઋષભદેવ પ્રભુનું મોક્ષ કલ્યાણક.

- ૯ પોષ દશમ....માગસર વદ ૧૦

શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુનું જન્મ કલ્યાણક હોવાથી તેમની આરાધના કરવી.

લેખિત ધોરણ ૧

- સ. ૩૧ પ્રતિક્રમણ એટલે શું ?
- જ. પ્રતિક્રમણ એટલે પાપથી પાછા હઠવું. પાપ ધોવાઈ જાય-પાપનો નાશ થાય તેવી જ્ઞાની ભગવંતોએ બતાવેલી મહાન ક્રિયા.
- સ. ૩૨ પ્રતિક્રમણ શા માટે કરવું જોઈએ ?
- જ. દિવસના કે રાત્રિનાં થયેલાં પાપોનો નાશ કરવા પ્રતિક્રમણ કરવું જોઈએ.
- સ. ૩૩ પ્રતિક્રમણ કેટલાં છે ? અને તે કયાં કયાં ?
- જ. પ્રતિક્રમણ પાંચ છે. (૧) દેવસિ. (૨) રાઈ. (૩) પદ્મી. (૪) ચૌમાસી. (૫) સંવત્સરી.
- સ. ૩૪ પાંચ પ્રતિક્રમણ વર્ષમાં કેટલી વખત થાય ?
- જ. સંવત્સરી પ્રતિક્રમણ વર્ષમાં એકવાર ભા. સુ. ૪ના દિવસે થાય છે. ચૌમાસી પ્રતિ ૦ વર્ષમાં ત્રણ વાર કા. સુ. ૧૪, કા. સુ. ૧૪ અને અ. સુ. ૧૪ શે થાય છે. પદ્મી પ્રતિ ૦ વર્ષમાં એકવીસ વાર ચૌમાસી સિવાયની સુદ ચૌદશોએ તથા બધી વદ ચૌદશોએ. દેવસી પ્રતિ ૦ ઉપરના ૨૫ દિવસ સિવાય બાકીના બધા દિવસે રોજ સાંજે. રાઈ પ્રતિ ૦ વર્ષના સર્વ દિવસોએ રોજ સવારે કરવામાં આવે છે.

૧. ૪૪ શિયળ (બ્રહ્મચર્ય) વ્રતની નવ વાડો કથી કથી છે ?

૧. ૧ સ્ત્રી, પશુ, નપુંસક ન રહેતા હોય એવા સ્થાનમાં રહેવું.
- ૨ સ્ત્રીની સાથે રાગથી વાર્તા ન કરવી.
- ૩ સ્ત્રી જે આસને બેઠી હોય તે આસને પુરુષે જે ઘડી સુધી બેસવું નહિ.
- ૪ સ્ત્રીના અંગોપાંગ રાગથી જોવા નહિ.
- ૫ જ્યાં સ્ત્રી પુરુષ સૂતા હોય અને કામક્રીડાની વાતો કરતા હોય ત્યાં ભીંત પ્રમુખને આંતરે રહેવું નહિ.
- ૬ સ્ત્રીની સાથે પહેલાં ભોગવેલા ભોગો સંભારવા નહિ.
- ૭ વિકાર ઉત્પન્ન કરે એવા ધી, દૂધ વિગેરે રસવાળા આહાર ન કરવા.
- ૮ ભૂખ શાન્ત થાય તે કરતાં વધારે અને ભારે આહાર ન કરવો.
- ૯ શરીરની શોભા વિગેરે ન કરવી.

૫. ૪૫ શ્રી મહાવીર પ્રભુનું દુઃકુ જીવનચરિત્ર આપો.

સ. ૪૭ નિસિહી એટલે શું ? તે કેટલી છે ? તે ક્યારે ક્યારે કહેવાય ? અને કયી કયી નિસિહીથી કયો કયો ત્યાગ કરવો ?

જ. નિસિહી એટલે સાવધ ક્રિયાનો ત્યાગ કરવો. તે ત્રણ છે.

(૧) દહેરાસરમાં મુખ્ય દ્વારમાં પેસતાં—

આ નિસિહીથી ઘરના તમામ કામકાજનો ત્યાગ થાય છે.

(૨) દહેરાસરના મુખ્ય ગભારા આગળ—

આ નિસિહીથી દહેરાસર સંબંધી કામકાજનો ત્યાગ થાય છે.

(૩) ચૈત્યવંદન કરતાં પહેલાં—

આ નિસિહીથી દ્રવ્યપૂજાનો ત્યાગ થાય છે.

સ. ૪૮ આરતિ અને મંગળ દીવો શા માટે ઉતારવો ? તેનું બીજું નામ શું ?

જ. આરતિ ઉતારવાથી શરીરની તથા મનની પીડા દૂર થાય છે અને મનને શાન્તિ મળે છે. તેનું બીજું નામ આરાત્રિક છે.

મંગળ દીવો ઉતારવાથી આપણું મંગલિક થાય છે અને સુખ ઉપજે છે.

સ. ૪૯ આરતિ અને મંગળ દીવો કેવી રીતે ઉતાર

જ. શ્રી મહાવીર પ્રભુનો જન્મ બિહારમાં આવેલા
 દાનિયકુંડ નગરમાં થયો હતો. તેમના પિતાનું
 નામ સિદ્ધાર્થ રાજા અને માતાનું નામ ત્રિશક્તા-
 દેવી હતું. તેમના ભાઈનું નામ નંદિવર્ધન,
 જેનનું નામ સુદર્શના, પત્નીનું નામ યશોદા,
 પુત્રીનું નામ પ્રિયદર્શના જમાઈનું નામ જમાલી
 હતું. ૩૦ વર્ષની ઉંમરે તેમણે દીક્ષા (આરિત્ર)
 લીધી હતી, આરિત્ર લીધા બાદ તેમને સાડા
 બાર વર્ષ કેવલજ્ઞાન થયું હતું ત્યાર બાદ ચતુર્વિધ
 સંધની સ્થાપના કરી તેઓ ૩૦ વર્ષ સુધી
 ભરતળાંડમાં વિચરી, ધર્મનો ઉપદેશ આપી,
 ૭૨ વર્ષનું આયુષ્ય લોગવી વિક્રમ સંવતથી
 ૪૭૦ વર્ષ પહેલાં દીવાળીની રાત્રે મોક્ષે ગયા.

સ. ૪૬ ચોવીસમા ભગવાનનું નામ માતા-પિતાએ વર્ધ-
 માન અને દેવતાઓએ મહાવીર શાથી પાડ્યું.

જ. શ્રી મહાવીર પ્રભુ ગર્ભમાં આવ્યા પછી ધન,
 ધાન્ય, સંપત્તિ વગેરે વધવા લાગ્યાં અને સર્વ
 રાજાઓ આજ્ઞામાં રહેવા લાગ્યા. આ પ્રમાણે
 પ્રભુના ગર્ભનો પ્રભાવ દેખી માતા-પિતાએ
 પ્રભુનું વર્ધમાન નામ પાડ્યું. તેમ જ બાળ-
 પણમાં આંબલી-પીપળી રમતાં દેવતાને સુઠીને
 માર મારી હરાવ્યાથી દેવતાઓએ પ્રભુનું
 મહાવીર નામ પાડ્યું.

સ. ૪૭ નિસિદ્ધી એટલે શું ? તે કેટલી છે ? તે ક્યારે ક્યારે કહેવાય ? અને કયી કયી નિસિદ્ધીથી કયો કયો ત્યાગ કરવો ?

જ. નિસિદ્ધી એટલે આવશ્ય ક્રિયાનો ત્યાગ કરવો. તે ત્રણ છે.

(૧) દહેરાસરમાં મુખ્ય દ્વારમાં પેસતાં—
આ નિસિદ્ધીથી ઘરના તમામ કામકાજનો ત્યાગ થાય છે.

(૨) દહેરાસરના મુખ્ય ગણાસ આગળ—
આ નિસિદ્ધીથી દહેરાસર સંબંધી કામ-કાજનો ત્યાગ થાય છે.

(૩) ચૈત્યવંદન કરતાં પહેલાં—
આ નિસિદ્ધીથી દ્રવ્યપૂજાનો ત્યાગ થાય છે.

સ. ૪૮ આરતિ અને મંગળ દીવો શા માટે ઉતારવો ? તેનું બીજું નામ શું ?

જ. આરતિ ઉતારવાથી શરીરની તથા મનની પીડા દૂર થાય છે અને મનને શાન્તિ મળે છે. તેનું બીજું નામ આરાત્રિક છે.

મંગળ દીવો ઉતારવાથી આપણું મંગલિક થાય છે અને મુખ ઉપજે છે.

સ. ૪૯ આરતિ અને મંગળ દીવો કેવી રીતે ઉતારવો ?

જ. તે રાણી બાબુએથી ઉંચે લઈ જઈને જમણી બાબુએ ઉતારવો, તેમ જ તે નાલિની નીચે અને મસ્તકથી ઉપર લઈ જવો ભેંધએ નહિ. ઉઠી રીતિએ ઉતારવાથી આશાતના થાય છે.

સ. ૫૦ આવશ્યક એટલે શું ? તે કેટલાં છે ? અને કયાં કયાં છે ?

જ. આવશ્યક એટલે અવશ્ય કરવા યોગ્ય કરાણી. તે ૬ છે.

(૧) સામાયિક. (૨) ચક્રવીસરથો.

(૩) વાંદળાં. (૪) પડિધ્મભણું.

(૫) કાઉસ્સગ્ગ. (૬) પરચક્રખાણું.

સ. ૫૧ ૭ આવશ્યકનો અર્થ સમજાવો. પ્રતિક્રમણમાં તે કયાંથી કયાં સુધી ગણાય છે ?

જ. ૧. સામાયિક-જેનાથી સમતાનો લાભ થાય તે પાંદડું આવશ્યક. તે દેવસિ પ્રતિક્રમણ કાપા પત્રી કરેમિભાંતેથી પંચાચારની આડ ગાથાનો કાળવગ્ગ કરીએ છીએ ત્યાં સુધી ગણાય છે.
૨. ચક્રવીસરથો-જેમાં ચાલીસ ભગવતના નામોનું સ્મરણ થાય છે તે બીજું આવશ્યક. તે પંચાચારની આડ ગાથાનો કાળવગ્ગ કર્યા પછી જોગવગ્ગ કરીએ છીએ તે ગણાય છે.

૩. વાંદણા-જેમાં ગુરુ મહારાજને વંદન કરવામાં આવે છે તે ત્રીજું આવશ્યક. તે ત્રીજા આવશ્યકની મુદ્દપત્તિ પરીક્ષેડી જે વાંદણાં દેવાય છે ત્યાં મુધી ગણાય છે.

૪. પ્રતિકમણ જેમાં લાગેલાં પાપોનો પશ્ચાત્તાપ કરી માફી માગવામાં આવે છે તે ચોથું આવશ્યક. તે ઇચ્છાં દેવસિચ્છાં આલોઉંધી 'આયરિય ઉવનઝાયે' મુધીનું ગણાય છે.

૫. કાઉત્સગ્ગ—મન વચન અને કાયાની એકાગ્રતા થાય તે પાંચમું આવશ્યક. તે 'આયરિય ઉવનઝાયે' પછી આવતા જે લોગસ્સ અને એક એક લોગસ્સના કાઉત્સગ્ગ મુધી ગણાય છે.

૬. પચ્ચક્ખાણુ—અવિરતિપણાનો ત્યાગ જેમાં થાય તે છઠ્ઠું આવશ્યક, પચ્ચક્ખાણુ કરાય છે તે.

સ. પર વ્યસન એટલે શું ? તે કેટલાં છે ? કયાં કયાં ?

જ. વ્યસન એટલે જીવને આ ભવ અને પરભવમાં દુઃખ આપનારી ભયંકર કુટેવો. તે સાત છે.

૧. જુગાર રમવો   ૫. વેશ્યાનો સંગ કરવો.

૨. માંસ ખાવું.   ૬. ચોરી કરવી.

૩. દારૂ પીવો.   ૭. શિકાર કરવો.

૪. પરસ્ત્રી સાથે સંગ કરવો.

સ. ૫૩ સાથીઓ શા માટે કરવો જોઈએ ?

જ. ચાર ગતિનો નાશ કરવા માટે સાથીઓ કરવા બેઠાં.

સ. ૫૪ ગતિ કેટલી છે ? અને તે કયી કયી ?

જ. ગતિ ચાર છે.

૧. દેવગતિ. ૩. તિર્થંગગતિ.

૨. મનુષ્યગતિ. ૪. નરકગતિ.

સ. ૫૫ સાથીયા ઉપરની ત્રણ ઢગલીને શું કહેવાય ?

જ. રત્નત્રયી કહેવાય.

સ. ૫૬ રત્નત્રયીના નામ આપો.

જ. ૧. દર્શન. ૨. જ્ઞાન. ૩ ચારિત્ર.

સ. ૫૭ સાથીયા ઉપરની ત્રણ ઢગલી ઉપર અર્ધચંદ્ર જેવો આકાર કરીએ છીએ તે શું કહેવાય ?

જ. સિદ્ધશિલા કહેવાય.

સ. ૫૮ સાથીઓ કરીને શું જોલણું ?

જ. હે પ્રભુ ! ચાર ગતિમાંથી છૂટવા દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રની આરાધના કરી સિદ્ધશિલા ઉપર પહોંચવા શક્તિમાન કરો.

સ. ૫૯ શ્રી મહાવીર પ્રભુના ખીજાં નામ આપો.

જ. વીર, વર્ધમાન, ચરમજિત, સિદ્ધાર્થનંદન, જ્ઞાતપુત્ર વગેરે.

સ. ૬૦ શુરુ મહારાજના ખીજાં નામ આપો.

જ. સાધુ, મુનિ, શ્રમણ, નિર્ઘંથ, અણગાર, તપસ્વી-સંયમી વગેરે.

લેખિત ધોરણ ખીન્નું

સ્વ. ૬૧ પૂજના મુખ્ય કેટલા લેદ છે ? અને કયા કયા ?

જ. પૂજના મુખ્ય બે લેદ છે (૧) દ્રવ્યપૂજા
(૨) લાવપૂજા.

સ્વ. ૬૨ દ્રવ્યપૂજા અને લાવપૂજા એટલે શું ?

જ. દ્રવ્યપૂજા એટલે જલ ચંદન પુષ્પાદિ સામગ્રીવડે પ્રભુની પૂજા કરવી તે અને લાવપૂજા એટલે ચેત્યવંદન તથા પ્રભુના ગુણગાન આદિ કરવાં તે.

સ્વ. ૬૩ દ્રવ્યપૂજા કેટલા પ્રકારની છે ?

દ્રવ્યપૂજા પાંચ, આઠ, સત્તર, એકવીશ અને એકસોઆઠ પ્રકારની છે.

સ્વ. ૬૪ લાવપૂજા કેટલા પ્રકારની છે ?

જ. લાવપૂજા ઘણા પ્રકારની છે.

ચેત્યવંદન કરવું, સ્તુતિ બોલવી, ગીત, નૃત્ય, લાવના વગેરે કરવી તે.

સ્વ. ૬૫ અષ્ટપ્રકારી પૂજાનાં નામ આપો.

જ. ૧. જલપૂજા. ૫. દીપકપૂજા.
૨. ચંદનપૂજા. ૬. અક્ષતપૂજા.
૩. પુષ્પપૂજા. ૭. નૈવેદ્યપૂજા.
૪. ધૂપપૂજા. ૮. ફળપૂજા.

સ્વ. ૬૬ દ્રવ્યપૂજાના મુખ્ય કેટલા લેદ છે ? અને કયા કયા ?

જ. બે લેદ છે. (૧) અંગપૂજા. (૨) અગ્રપૂજા.

સ. ૬૭ અંગપૂજા એટલે શું ? તે કેટલી છે ?
કળી કળી છે ?

જ. અંગપૂજા એટલે શબ્દ વસ્તુઓનાં પ્રભુના
પૂજા થાય તે. પાંદેરી ત્રણ પૂજાઓ અંગપૂજા
(૧) જલપૂજા. (૨) ચંદનપૂજા. (૩) યુગ્મ

સ. ૬૮ અંગપૂજા એટલે શું ? તે કેટલી છે ? અંગ
નામ આપો.

જ. અંગપૂજા એટલે પ્રભુની સામે રાત્રી પૂજા
તે. જેટલી પાંચ પૂજાઓ તે અંગપૂજા છે.
(૪) ધૂપપૂજા. (૫) દીપકપૂજા. (૬) અર્ચ
(૭) નવેદ્યપૂજા. (૮) ફળપૂજા.

સ. ૬૯ પંચામૃત એટલે શું ?

જ. દુધ-દહીં થી સાકર અને પાણી.

સ. ૭૦ જળપૂજા એટલે શું ?

જ. જળપૂજા એટલે પ્રથમ પંચામૃતથી
દૂધથી પ્રભુને પખાલ કરી પછી પાણીથી
કરવો તે.

સ. ૭૧ ચંદનપૂજા એટલે શું ?

જ. ચંદનપૂજા એટલે કેસર, સુખડ, ખરાસ,
વગેરેથી પ્રભુની પૂજા કરવી તે.

સ. ૭૨ યુગ્મપૂજા એટલે શું ?

જ. યુગ્મપૂજા એટલે સુગંધી રંગબેરંગી
ભાતભાતનાં ફૂલો પ્રભુને ચઢાવવાં તે.

૧. ૭૩ પૂપપૂત એટલે શું ?

જ. પૂપપૂત એટલે પ્રભુની સામે ઉભા રહીને દશાંગ-કપૂર-અગરબત્તી-ચંદન વગેરેનો પૂપ કરવો તે.

૨. ૭૪ દીપકપૂત એટલે શું ?

જ. પ્રભુની સામે ઉભા રહીને આરતિ-મંગળદીવો ઉતારવો તે. અથવા પ્રભુની આગળ દીપક ધરવો તે.

૩. ૭૫ અક્ષતપૂત એટલે શું ?

જ. અક્ષતપૂત એટલે પ્રભુની સામે ચોખાનો. સાથીઓ કરવો તે.

૪. ૭૬ નંચેવપૂત એટલે શું ?

જ. નંચેવપૂત એટલે સાથીઆ ઉપર પતાનું, સાકર, પેંડા, ખરડી, ઘેખર વગેરે મૂકવું તે.

૫. ૭૭ કૃણપૂત એટલે શું ?

જ. કૃણપૂત એટલે સિદ્ધગિલા ઉપર શ્રીકૃણ, બદામ, ચોપારી, નારંગી, મોચળી, કેરી. કેળાં, લતમકૃણ વગેરે મૂકવું તે.

૬. ૭૮ દેવગતિ અને મનુષ્યગતિમાં કોણુ લય ?

જ. જે છવ દાન, શીલ, તપ, ભાવના, જિનપૂત સામાયિક વગેરે ઉત્તમ કાર્યો કરે તે.

૧. ૭૯ તિર્યંચગતિમાં કેાણુ જાય ?

૪. દુઃકયમાં આંટી-ધુંટી રાજનારા, ઠગાર્થ કરનારા, પ્રપંચી શલ્યવાળા વગેરે તિર્યંચગતિમાં જાય છે.

૧. ૮૦. નારદીગતિમાં કેાણુ જાય ?

૪. જે મનુષ્ય અગર તિર્યંચ ઘણાં ભયંકર પાપ કરે તે નારદીમાં જાય. જેમ કે-પંચેન્દ્રિય પ્રાણીનો વધ કરે-માંસાહાર વગેરે કરે તે.

સ. ૮૧ ધર્મ કેટલા પ્રકારે શ્રી જિનેશ્વર ભગવાને કહ્યો છે ?

જ. શ્રી જિનેશ્વર ભગવાને ધર્મ બે પ્રકારે કહ્યો છે. (૧) સાધુધર્મ. (૨) શ્રાવકધર્મ.

સ. ૮૨ પ્રભુના દર્શન કરવાથી શો લાભ થાય ?

જ. પ્રભુ અઠાર દ્વપણેથી રહિત અને સર્વ ગુણોએ સહિત છે, તેથી તેમના દર્શન કરવાથી આપણો આત્મા તેમના તરફ વળે છે, દોષો જતા રહે છે અને ગુણો પ્રગટ થાય છે. (ટૂંકાણુમાં પ્રભુના દર્શન કરવાથી પ્રભુ જેવા ગુણો આવે છે અને દોષો જતા રહે છે.)

સ. ૮૩ કલ્યાણકુ એટલે શું ? અને તેના નામ આપો.

જ. કલ્યાણકુ એટલે જે દિવસોમાં તીર્થંકર પરમાત્મા દેવગતિમાંથી કે નરકગતિમાંથી ચ્યવી માતાની કુક્ષિમાં આવે છે, જન્મ થાય, દીક્ષા લે,

કેવળજ્ઞાન થાય અને મોક્ષે જાય-તે પવિત્ર દિવસો (૧) સ્વપ્ન (૨) જન્મ (૩) દીક્ષા (૪) કેવળજ્ઞાન (૫) અને મોક્ષ (આ પાંચ કલ્યાણક છે)

સ. ૮૪ શ્રી મહાવીર પ્રભુના પાંચ કલ્યાણક કયારે કયારે થયાં ?

જ. સ્વપ્ન-કલ્યાણક .... આપાડ સુદ ૬
જન્મ-કલ્યાણક .... ચૈત્ર સુદ ૧૩
દીક્ષા-કલ્યાણક .... કારતક વદ ૧૦
કેવળજ્ઞાન-કલ્યાણક .... વૈશાખ સુદ ૧૦
મોક્ષ-કલ્યાણક .... આસો વદ ૦))

સ. ૮૫ ત્રેસઠ શલાકા પુરુષ કયા કયા ?

જ. ૨૪ તીર્થંકર. ૬ વાસુદેવ.
૧૨ ચક્રવર્તી. ૬ પ્રતિવાસુદેવ.
૬ જળદેવ.

સ. ૮૬ વધુમાં વધુ અને અને ઓછામાં ઓછા તીર્થંકરો, કેવળજ્ઞાનીઓ અને સાધુઓ કેટલી સંખ્યામાં વિચરે ?

જ. વધુમાં વધુ તીર્થંકરો ૧૭૦, કેવળજ્ઞાનીઓ ૬ કોડ અને સાધુઓ ૬ હજાર કોડ, (૬૦ અખજ) વિચરે. ઓછામાં ઓછા તીર્થંકરો ૨૦, કેવળજ્ઞાનીઓ ૨ કોડ અને સાધુઓ બે હજાર કોડ (૨૦ અખજ) વિચરે.

Journal of Management Studies, 19(1), 67-80.

[illegible]

1870-1871

[illegible]

7. What is the purpose of the study?

[illegible][illegible]

૨૪. પહેલી ગાથા જે મુખ્ય અમવાનની ગાથા છે તે અમવાનની, બીજી ગાથા ગર્ભ થી જન્મેલ અમવાનની, ત્રીજી ગાથા જ્ઞાનની અને ચોથી ગાથા આમનના અધિમાત્ર છે તે દેવોમાં છે.

અ. ૬૦ સુદામણિ, ગરવાળો, પ્રદાસાનું જોડતો શું ? અને તે કેટલા માપનું હોય છે.

જ. સુદપતિ એટલે જોતાની વખતે મોં આગળે રાખવાનું કપડું. તે એક વેંત અને ચાર આંગળનું હોય છે. ચરવાળો એટલે જતાં-આવતાં-જેસતાં-ઉઠતાં જીવરક્ષા કરવાનું સાધન. તે જત્રીસ આંગળનો હોય છે. તેની ગણતરી એવીસ આંગળીની દાંડી અને આઠ આંગળની દશીઓની હોય છે. કટાસાણું એટલે જેસવા માટેનું ગરમ આસન. તે એક ગજનું હોય છે. ત્રણે ઉપકરણો જીવરક્ષા માટે રાખવામાં આવે છે.

૯૧ આશાતના એટલે શું ? તે કેટલી છે ? અને કયી કયી છે ?

આશાતના એટલે લાભને બદલે નુકશાન થાય તેવું અયોગ્ય વર્તન. તે મોટી આશાતના ૧૦ છે.

૧. દેહરાસરમાં તંબોલ ખાવું. પાન ચાવતા દેરાસરમાં જવું તે.

૨. દેહરાસરમાં પાણી પીવું.

૩. દેહરાસરમાં ભોજન કરવું.

૪. દેહરાસરમાં ભેડા પહેરવા.

૫. દેહરાસરમાં મેથુન સેવવું. (ખરાણ વર્તન કરવું.)

૬. દેહરાસરમાં સુઈ જવું.

૭. દેહરાસરમાં શુક્રવું અગર બળખો નાખવો.

૮. દેહરાસરમાં પેશાબ કરવો.

૯. દેહરાસરમાં ઝાડે જવું.

૧૦. દેહરાસરમાં ભુગાર રમવો.

૯૨ પૂજા કરનારે કેટલા પ્રકારની પવિત્રતા સાચવવી લેઈએ. અને તે કયી કયી ?

પૂજા કરનારે સાત પ્રકારની પવિત્રતા સાચવવી લેઈએ.

(ગ) ત્રિદ્ર એટલે આઠેય કર્મનો નાશ કરી
મોક્ષે ગયા તે.

(ક) આચાર્ય એટલે ગરુડના નાયક....આચાર્ય
પદથી વિભૂષિત હોય તે.

(દ) ઉપાધ્યાય એટલે લણે-લણાવે....ઉપા-
ધ્યાયપદથી વિભૂષિત હોય તે.

(ઈ) સાધુ એટલે પાંચ મહાવ્રતો પાળે તે.
(કંચન—કામિનીના ત્યાગી)

સ. ૯૫ શ્રી જિનેશ્વર ભગવાન સિવાય બીજા દેવ-દેવી-
ઓને શા માટે ન માનવા ?

જ. બીજા દેવ-દેવીઓ રાગ દ્વેષથી લગેલા છે.
અને તે તેઓની મૂર્તિઓ-ચરિત્રો ઉપરથી
માલુમ પડે છે. તેમને માનવાથી મિથ્યાત્વ દોષ
લાગે છે. તેટલા માટે તેઓને ન માનવા.

સ. ૯૬ શ્રી જિનેશ્વરદેવની પૂજા શા માટે કરવી ?

જ. ઉપસર્ગો નાશ થાય, દુઃખો છેદાઈ જાય અને
મન પ્રસન્ન થાય, તેટલા માટે શ્રી જિનેશ્વર-
દેવની પૂજા કરવી.

સ. ૯૭ અષ્ટમંગલ એટલે શું ? તેનાં નામ આપો.

જ. અષ્ટમંગલ એટલે આઠ માંગલિક વસ્તુઓ.

ચૈત્યવંદન એટલે શ્રી જિનેશ્વરજીવને વિધિપૂર્વક વંદન થાય તેવી ક્રિયા. તેના ત્રણ પ્રકાર છે. ૧. જઘન્ય ચૈત્યવંદન—(અરિહંત ચૈઘ્રઆણું, અન્નતથા કહી, એક નવકારનો કાઉસગ્ગ કરી, તે પારીને થોય કહેવી તે.) ૨. મધ્યમ ચૈત્યવંદન ત્રણ ખમાસણ દઈ ચૈત્યવંદન-જંઠિચિ-નમુત્યુણું જાવંતિ ચૈઘ્રઆર્ધ ખમાસણ જાવંત-કેવિસાહુ નમોર્હત્ સ્તવન દેવસગ્ગહરં જય-વીયરાય કહી ઉભા થઈ અરિહંત ચૈઘ્રયાણું—અન્નતથા કહી નવકારનો કાઉસગ્ગ કરી પારી નમોર્હત્ કહી છેલ્લે થોય કહેવી. એ રીતે કરાય છે. ૩. ઉત્કૃષ્ટ ચૈત્યવંદન—દેવવંદન કરવું.

૧૦૨ પ્રભુને અષ્ટપ્રકારી પૂજા શા માટે કરવી ?

આડેય કર્મનો નાશ કરી મોક્ષે જવા માટે અષ્ટપ્રકારી પૂજા કરવી.

લેખિત ધોરણ ત્રીજું

૫. ૧૦૩ શ્રાવકનાં ત્રત કેટલાં છે ? અને તે કયાં કયાં છે તેનો અર્થ સમજાવો.

૪. શ્રાવકનાં ત્રત ૧૨ છે. તે નીચે પ્રમાણે :—

૬. દિક્પરિમાણુ વ્રત. એટલે સંસાર-વહેવારના કામ અંગે દરેક દિશામાં જરૂરીયાત મુજબ જવાનું મોકળું રાખી બાકીના ક્ષેત્રોમાં જવાનો ત્યાગ કરવો.

૭. ભોગોપભોગપરિમાણુ વ્રત. એટલે ભોગમાં અને ઉપભોગમાં લેવાતી વસ્તુઓની મર્યાદા નક્કી કરી બાકીનાનો ત્યાગ કરવો. આ વ્રતમાં મહા આરંભ અને હિસાબનક પાપ વ્યાપારોનો ત્યાગ કરવો.

૮. અનર્થદંડવિરમણુ વ્રત. એટલે જીવન જીવવામાં જરૂરી ન હોય તેવી નકામી દુષ્ટ પ્રવૃત્તિઓનો શક્ય પરિત્યાગ કરવો. જેવી કે-(૧) ખોટી ચિંતારૂપ-આર્ત-રૌદ્ર ધ્યાન, (૨) બીનસંબંધીને હિંસામય વ્યાપાર આદિની સલાહ (૩) ગમે તે માગનારને હિંસક ઉપકરણો છરી-શસ્ત્ર-ઘાંટી વગેરે આપવાં તથા (૪) ખેલ-ભુગાર-આદિ કુતૂહલ જોવાં, કામકીડા કરવી વગેરે પ્રમાદાચરણું સેવવું. એ બધી અશુભ પ્રવૃત્તિઓ આ વ્રતમાં ત્યજવી.

૯. સામાયિક વ્રત. એટલે પાપમય સંસારની પ્રવૃત્તિઓમાંથી કારેગ થઈ, “વારંવાર

૧. ૧૦૪ આણુવ્રત, ગુણુવ્રત અને શિક્ષાવ્રત એટલે શું ?
૧. આણુવ્રત એટલે મહાવ્રતની અપેક્ષાએ નાનાં વ્રત, ગુણુવ્રત એટલે આણુવ્રતને ગુણુ કરનારાં વ્રત અને શિક્ષાવ્રત એટલે વારંવાર સેવવા યોગ્ય વ્રત.
૨. ૧૦૫ પૌષધ એટલે શું ?
૪. પૌષધ એટલે ધર્મની પુષ્ટિ થાય તે અથવા ધર્મ વધારે થાય એવી શ્રી જિનેશ્વરદેવોએ બતાવેલી (ચાર પ્રહર કે આઠ પ્રહર પર્યંતની સાધુ ભગવંત જેવા આચારના અભ્યાસની) ક્રિયા.
૨. ૧૦૬ પૌષધના કેટલા પ્રકારો છે ? તે કયા કયા ? અને તેનો અર્થ સમજાવો.
- જ. પૌષધના ચાર પ્રકારો છે.
૧ આહાર પૌષધ. (ઉપવાસ, આયંબીલ કે એકાસણું કરીને પૌષધ કરવો તે.) ૨. શરીર-સત્કાર પૌષધ. (પૌષધ નિમિત્તે શરીરને શણુગારવું નહિ તે.) ૩. અભ્યાપાર પૌષધ. (પાપના કામનો ત્યાગ કરવો તે.) ૪. બ્રહ્મચર્ય પૌષધ. (શિયળ પાળવું તે.)
૨. ૧૦૭ સમ્યક્ત્વ એટલે શું ?
- જ. સુદેવ, સુગુરુ અને સુધર્મ પ્રત્યે પૂરેપૂરી શ્રદ્ધા રાખવી તે.

બાર અંગ અથવા શ્રી ગણધરદેવોએ રચેલાં
બાર મહાન સૂત્રો તે દ્વાદશાંગી કહેવાય અને
તે ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવના શિષ્ય
શ્રી સુધર્મા-સ્વામિજીએ બનાવી.

૧૪ સૂત્રો એટલે શું ? અને તે કેાણે રચ્યાં ?

સૂત્રો એટલે ટૂંકમાં વધારે અર્થ જણાવનાર
અથો અને તે શ્રી ગણધરદેવ, ચૌદપૂર્વી,
દશપૂર્વી અને પ્રત્યેકબુદ્ધે રચ્યાં છે.

૧૫ સૂત્રો ઉપરાન્ત જૈન આચાર્યોએ બીજા કયા
કયા અથો લખ્યા છે ?

ન્યાયના, જૈન તત્ત્વના, ક્રિયાકાંડના, કથાઓના,
વૈરાગ્યોપદેશના અને વાદવિવાદના. તે ઉપરાન્ત
સંસ્કૃત અને પ્રાકૃત ભાષાના, વ્યાકરણ, કોષ,
અલંકાર અને કાવ્યના ઇત્યાદિ વિષયોના
અથો ઘણી જ સારી રીતિએ લખવામાં
આવ્યા છે.

૧૬ કેવળજ્ઞાની અને તીર્થંકરમાં શો તફાવત છે ?

કેવળજ્ઞાની અને તીર્થંકર બન્ને જ્ઞાનાદિ શક્તિમાં
સમાન છે, પરન્તુ તીર્થંકરને તીર્થંકરનામ-
કર્મનો ઉદય હોવાથી તીર્થની સ્થાપના, અરિ-
હંતના બાર ગુણો અને ચોત્રીશ અતિશયો
વગેરે વધારે હોય છે.

૨-જિનમુદ્રા એટલે પગના આગલા ભાગમાં ચાર આંગળ અને પાછળ ઠાંઠક એાછું અંતર રાખી ઉભા રહેવું તે. આ મુદ્રા વડે કાઉસ્સગ્ગ વંદન વિગેરે થાય.

૩-મુક્તાશુક્તિમુદ્રા એટલે જે હાથ માતીની છીપની જેમ પોલા રાખીને-જોડીને કપાળે લગાડવા તે. આ મુદ્રા વડે જાવંતિ ચેધઆધ, જાવંતિ કેવિ સાહુ અને જય વીયરાય 'આભવમખંડા' સુધી કહેવાય છે.

સ. ૧૨૦ દેરાસરમાં કયી વસ્તુઓ સાથે લઈ ન જવાય ?

જ. (૧) ખાવા પીવાની જે આપણા વપરાશમાં લેવાની હોય તે વસ્તુઓ. (૨) લાકડી, છત્રી, જોડા, ખુટ, ચંપલ, હથિયાર વગેરે.

સ. ૧૨૧ પ્રભુની જલપૂજા શા માટે કરવી ?

જ. જેમ સ્નાન કરવાથી શરીર ઉપરનો મેલ નાશ થઈ જાય છે અને શરીર ચોકખું થઈ જાય છે, તેમ ઘણા કાળથી લાગેલાં પાપના સમૂહનો નાશ કરી આત્માને પાણીના જેવો નિર્મળ કરવા માટે જલપૂજા કરવી.

સ. ૧૨૨ પ્રભુની ચંદનપૂજા શા માટે કરવી ?

જ. જેમ ચંદનનો લેપ કરવાથી શરીરે ઠંડક અને શાન્તિ થાય છે, તેમ ક્રોધ, માન, માયા અને

લોભ-એ ચાર કપાયોથી સળગી રહેલા આત્માને
શીતલ કરવા માટે અને અખંડ શાન્તિ મેળ-
વવા માટે ચંદનપૂજા કરવી.

સ. ૧૨૩ પ્રભુની ફૂલપૂજા શા માટે કરવી ?

જ. જેમ ફૂલની સુગંધીથી મન પ્રકૃષ્ટિત થાય છે
તેમ તમારી ફૂલપૂજાવડે મારું મન ધર્મ વડે
સુવાસિત બને.

સ. ૧૨૪ ધૂપપૂજા શા માટે કરવી ?

જ. જેમ ધૂપ કરવાથી દુર્ગંધ નાશ થાય છે.
તેમ આત્માને ઘણા કાળથી લાગેલી માયા,
મમતા, માન, અજ્ઞાન વગેરે કુવાસનાઓને
ફર કરવા માટે ધૂપપૂજા કરવી.

સ. ૧૨૫ દીપકપૂજા શા માટે કરવી ?

જ. જેમ દીવો અંધકારને ફર કરી અજવાળું !
છે, તેમ આત્મામાં રહેલા અજ્ઞાનનો ના-
કરી કેવળજ્ઞાનરૂપી દીવો પ્રગટાવવા મા-
દીપકપૂજા કરવી.

સ. ૧૨૬ અક્ષતપૂજા શા માટે કરવી ?

જ. નાશ ન થાય એવું અખંડ મોક્ષસુખ મેળવ-
વા માટે અક્ષતપૂજા કરવી.

સ. ૧૨૭ નૈવેદ્યપૂજા શા માટે કરવી ?

જ. ભૂખ અને તૃપ્તિનો નાશ કરી આત્માને અણ-
હારી સ્વભાવ પ્રગટાવવા માટે નૈવેદ્યપૂજા કરવી.

સ. ૧૨૮ કૃણપૂજા શા માટે કરવી ?

જ. જેમ બધા કૃણોમાં શ્રીકૃણ ઉત્તમ છે, તેમ બધા મુણોમાં ઉત્તમ એવું મોક્ષમુણ મેળવવા માટે કૃણપૂજા કરવી.

સ. ૧૨૯ જીવોના જન્મ-મરણનાં દુઃખો શાથી નાશ પામે છે ?

જ. સમ્યગ્જ્ઞાન, સમ્યગ્દર્શન અને સમ્યક્ચારિત્રની પ્રાપ્તિથી અને તેના નિર્મલ આરાધનથી જીવોના જન્મ-મરણનાં દુઃખો નાશ પામે.

સ. ૧૩૦ જીવની સફળતિ શાથી થાય ?

જ. રાગ-દ્વેષ ન કરવા. સારા પરિણામ રાખવા. ધર્મની રુચિ રાખવી. પાપોનો ભય રાખવો. એ વગેરેથી સફળતિ મળે છે.

સ. ૧૩૧ જૈનધર્મના મુખ્ય સિદ્ધાંતો કયાકયા ?

જ. એનેકાંતવાદ, નય, નિક્ષેપા અને સમભંગીથી તત્ત્વનું સ્વરૂપ, કર્મસિદ્ધાંત, ક્ષમા, મૃદુતા આદિ દશ પ્રકારનો ધર્મ વગેરે સિદ્ધાંતો છે તથા—

(૧) સર્વજીવો પર કયા રાખવી.

(૨) સાચું જોલવું.

(૩) ચોરી ન કરવી.

(૪) બ્રહ્મચર્ય પાળવું.

(૫) પરિગ્રહ ઉપર મૂર્છા ન કરવી.

સ. ૧૩૨ વિગઢ એકે મુ ૧ ને કહી છે ૧ અને તેનાં નામ આપા.

જ. વિગઢ એકે મુ ૧ ને કહીને જગાડી આત્માને દુર્ગતિમાં મોડે તે. વિગઢ ૩ છે.

૧. શી. ૨. કા. ૩. કા. ૪. તે. ૫. જો. ૬. કડાવિગઢ. (લગેડી વરતુઓ)

સ. ૧૩૩ ચોવીસ તીર્થ કરે ક્યાં ક્યાં મોક્ષે ગયા ? અને તેનો હોલો જોડો.

જ. શ્રી અષ્ટાપદ પર્વત ઉપર શ્રી સ્વામીદેવ ભગવાન મોક્ષે ગયા, શ્રી પાવાપુરીમાં ભગવાન શ્રી મહાવીરદેવ મોક્ષે ગયા, શ્રી અંપાપુરીમાં શ્રી વાસુપૂજ્યસ્વામી ભગવાન મોક્ષે ગયા, શ્રીગિરનાર પર્વત ઉપર શ્રી નેમિનાથ ભગવાન મોક્ષે ગયા, અને જાકીના તીર્થ કરદેવે શ્રી સમેતશિખર ઉપર મોક્ષે ગયા.

હોલો—

અષ્ટાપદે શ્રી આદિ જિનવર, વીર પાવાપુરીવર, વાસુપૂજ્ય અંપા નયર સિદ્ધા, નેમ રેવાગિરિવર, સમેતશિખરે વીસ જિનવર, મુક્તિ પહોંચ્યા મનહર, ચોવીસ જિનવર નિત્ય વંદુ, સયલ સંઘલ સુખકર.

સ. ૧૩૪ ઘંટ શા માટે વગાડવો ?

જ. દર્શનપૂજા કરીને થયેલા આનંદને જાહેર કરવા માટે અને “તું જ એક મારો દેવ છે. —એમ જણાવવા માટે ઘંટ વગાડવો.

સ. ૧૩૫ સિદ્ધ ભગવંતો આઠેય કર્મનો નાશ કરી
મોક્ષે ગયેલા હોય છે, છતાં અરિહંત
ભગવંતોને પહેલાં શા માટે નમસ્કાર કરવામાં
આવે છે ?

જ. સિદ્ધ ભગવાનને ઓળખાવનાર અરિહંત
ભગવંત છે અને અરિહંત ભગવંતોથી જ
સિદ્ધ ભગવાનોની સાચી ઓળખાણ થાય છે,
તેમજ શ્રી અરિહંત ભગવાન સ્વ-પર અનેકનું
કલ્યાણ કરે છે. માટે શ્રી અરિહંત ભગવંતોને
પહેલાં નમસ્કાર કરવામાં આવે છે.

સ. ૧૩૬ પંચ પ્રતિક્રમણમાંના કયા સૂત્રો કયા મહા-
પુરુષોએ રચ્યાં છે ?

જ. સૂત્રનું નામ રચનારનું નામ
જગચિતામણિ....શ્રીગૌતમસ્વામિજી મહારાજ.
ઉવસગ્ગહરં....શ્રી ભદ્રબાહુસ્વામિજી મહારાજ.
નમોહર્ષત્....શ્રી સિદ્ધસેનદિવાકરસૂરિજી મહારાજ.
સંસારદાવા.....શ્રી હરિભદ્રસૂરિજી મહારાજ.
નાની શાંતિ.....શ્રી માનદેવસૂરિજી મહારાજ.
સકલ તીર્થ.....શ્રી જીવવિજયજી મહારાજ.
સ્નાતસ્થા... ..શ્રી બાલચંદ્રજી મુનિ.
સકલાહર્ષત્... ..શ્રી હેમચંદ્રસૂરિજી મહારાજ.
સંતિકરં.....શ્રી મુનિસુંદરસૂરિજી મહારાજ.
અનિતશાન્તિ...શ્રી નંદિપેણસૂરિજી મહારાજ.

તિજયપહુત.....શ્રી માનદેવસૂરિજી મહારાજ.
 નમિઊણ.... ....શ્રી માનતુંગસૂરિજી મહારાજ.
 લક્ષ્મીમર.... ....શ્રી માનતુંગસૂરિજી મહારાજ
 કલ્યાણમંદિર....શ્રી સિદ્ધસેનદિવાકરસૂરિજી
 મહારાજ.

મોટી શાંતિ.....શ્રી શિવાદેવી માતા.
 (કેટલાક વાદિવેતાલ શાંતિસૂરિજીને મોટી શાંતિના કર્તા કહે છે)
 તેમ જ બાકીનાં સૂત્રો શ્રી ગણધર ભગવંતોએ
 રચેલાં છે.

સ. ૧૩૭ શ્રી હરિભદ્રસૂરિજી મહારાજે બનાવેલા કેટલા
 ગ્રંથો છે ? અને તે ગ્રંથોમાં છેડે કયો શબ્દ
 મૂકવામાં આવ્યો છે ?

જ. શ્રી હરિભદ્રસૂરિજી મહારાજે ૧૪૪૪ ગ્રંથો
 બનાવ્યા છે, તેઓશ્રીના ગ્રંથોમાં છેડે “વિરહ”
 અગર “યાકિનીમહત્તરાસૂત્ર” શબ્દ મૂકવામાં
 આવ્યો છે.

સ. ૧૩૮ પાંચ સ્તવના (૬૦૩ સૂત્રોનાં) નામ આપો
 અને તે કયાં સૂત્રો છે ?

જ. ૧. નામસ્તવ.... લોગસ્ત.
 ૨. શકસ્તવ.... નમુત્યુણ.
 ૩. ચૈત્યસ્તવ ... અરિહંત-ચેઈઆણ.
 ૪. શ્રુતસ્તવ... પુદ્ગલવરદી.
 ૫. સિદ્ધસ્તવ.... સિદ્ધાણું બુદ્ધાણું.

સ. ૧૩૯ જાણેયોનિ એટલે શું ? અને એકેન્દ્રિયાદિ
જાણેયોની કેટલી કેટલી યોનિ હોય છે ?

જ. જાણેયોનિ એટલે જાણે ઉપજવાનો સ્થાનો.

એકેન્દ્રિય-

પૃથ્વીકાયની સાત લાખ યોનિ.

અપકાયની સાત લાખ યોનિ.

તેલકાયની સાત લાખ યોનિ.

વાયુકાયની સાત લાખ યોનિ.

પ્રત્યેક વનસ્પતિકાયની દસ લાખ યોનિ.

સાધારણ વનસ્પતિકાયની ચૌદ લાખ યોનિ.

એકેન્દ્રિયની બે લાખ યોનિ.

તેકેન્દ્રિયની બે લાખ યોનિ.

ચતુરેન્દ્રિયની બે લાખ યોનિ.

પંચેન્દ્રિય-

દેવતાની ચાર લાખ યોનિ.

નારકીની ચાર લાખ યોનિ.

તિર્યચ પંચેન્દ્રિયની ચાર લાખ યોનિ.

મનુષ્યની ચૌદ લાખ યોનિ.

એમ એકેન્દ્રિયની પર લાખ, એકેન્દ્રિય,

તેકેન્દ્રિય, અને ચતુરેન્દ્રિયની છ લાખ અને

પંચેન્દ્રિયની રેઠ લાખ મળીને કુલ ચૌદાશી

લાખ યોનિ થાય.

લેખિત ધોરણ ચોથું

સ. ૧૪૦ પ્રભુના અંગૂઠે શા માટે પૂજા કરવી ?
જ. શરીરના સર્વ અંગોમાં ચંરણ એટલે

એ વિનયને લાવનાર ઉત્તમ અંગ છે.
માટે યુગલિઆઓ પ્રભુના ચંરણકમળર્ન
કરી સંસાર રૂપ સમુદ્રને તરી
(જન્મ-મરણનાં દુઃખો નિવાર્યાં.)

પણ પ્રભુના ચંરણની પૂજા કરી સંસારરૂપ
તરી જઈએ તે માટે પ્રભુના અંગૂઠે પૂજા

સ. ૧૪૧ પ્રભુના હીંચણે શા માટે પૂજા કરવી ?
જ. પ્રભુ હીંચણની શક્તિથી ગામેગામ

કર્મ ખપાવી જેમ કેવલજ્ઞાન પામ્યા
આપણે પણ કર્મ ખપાવવા ઊભા
કાઉરસગ્ગધ્યાને રહી કેવલજ્ઞાન-મે
પામીએ. તે માટે પ્રભુના હીંચણે પૂજા

સ. ૧૪૨ પ્રભુના કાંડે શા માટે પૂજા કરવી ?
જ. પ્રભુએ જે કાંડાવડે જેમ હીન દુઃખી,

લક્ષ્મી, પાંગળા અને અપંગ ભુવોને
સોનેવાનું દાન કર્યું તે દુઃખથી મૂકાવ્યું
આપણે પણ પ્રભુના કાંડે પૂજા કરી હી
જીવને વચાશક્તિ દાન આપી અને
ગુણને પ્રાપ્ત કરીએ તેટલા માટે પ્રભુના કાંડે
પૂજા કરવી.

સ. ૧૪૩ પ્રભુના ખેલે શા માટે પૂજા કરવી ?

જ. પ્રભુનું અનંત બળ દેખીને જેમ માન ચાલ્યું ગયું અને પ્રભુ નિરસિમાની થયા, તેમ પ્રભુના ખેલે પૂજા કરી આપણે પણ નિરસિમાની બનીએ તેટલા માટે પ્રભુના ખેલે પૂજા કરવી.

સ. ૧૪૪ પ્રભુના મસ્તકે શા માટે પૂજા કરવી ?

જ. લોકના અંતે ઉંચામાં ઉંચું ગુણોનું સ્થાન મોક્ષ તીર્થ કર પરમાત્મા પામ્યા તેથી પ્રભુના મસ્તકે પૂજા કરી આપણે પણ ઉત્તમોત્તમ મોક્ષસુખ પામીએ. તેટલા માટે પ્રભુના મસ્તકે પૂજા કરવી.

સ. ૧૪૫ પ્રભુના કપાળે શા માટે પૂજા કરવી ?

જ. તીર્થ કરનામકર્મના પુણ્યોદયથી જેમ ત્રણેય જગતના ઉત્તમોત્તમ પુરુષો પ્રભુની ભક્તિ કરે છે, તેમ ત્રણેય ભુવનમાં તિલક સમાન પ્રભુની આપણે પણ ભક્તિ કરીને ત્રણેય ભુવનમાં તિલક જેવા ઉત્તમ થઈએ. એટલા માટે પ્રભુના કપાળે પૂજા કરવી.

સ. ૧૪૬ પ્રભુના કંઠે શા માટે પૂજા કરવી ?

જ. પ્રભુએ અનુપમ એકધારી દેશના આપીને જેમ ભંચ-જીવોને દુઃખથી મૂકાવ્યા, તેમ આપણે પણ પ્રભુના ગુણો ગાઈ દુઃખથી છૂટીને મોક્ષ પામીએ તે માટે પ્રભુના કંઠે પૂજા કરવી.

સ. ૧૫૦ દિવસ એટલે શું ? અને તેની સાથે કયી વસ્તુ ખાવાથી પાપ લાગે ?

જ. દિવસ એટલે જેની જે કાડ પડી શકે. જેમ કે વાલ-વગાણા-મગ-અડદ-ચાણા-તુવેર-ચણા વગેરે સમગ્રમાં કંડોળ સાથે કાચું દૂધ કાચું દહીં-કાચી છાશ (કાચી એટલે ગરમ કયાં વગરની) ખાઈ ચકાય નહિ. કારણ કે તે લોગાં યતાં અસંખ્યાતા ગર્ભ નિદ્ર્યાદિ જીવો ઉત્પન્ન થાય છે.

સ. ૧૫૧ આખો દિવસ ખાવા છતાં રાત્રિભોજન ન કરવાનું પચ્ચક્રખાણ લેનારને શો લાભ મળે ?

જ. રાત્રિભોજન ન કરવાનું પચ્ચક્રખાણ લેનારને એક મહિનામાં પંદર ઉપવાસનો લાભ મળે છે.

સ. ૧૫૨ નવકારશીનું પચ્ચક્રખાણ લેનારને શો લાભ મળે ?

જ. નારકીમાં રહેલો આત્મા સો વર્ષ સુધી દુઃખો સહન કરીને જેટલાં કર્મો ખપાવે, તેટલાં જ કર્મો માત્ર નવકારશીનું પચ્ચક્રખાણ કરનારો આત્મા ખપાવી શકે છે.

સ. ૧૫૩ કાળના સમયે કામળી જોડવાનું શું કારણ ?

જ. કાળના સમયે તમસ્કાયનાં (અપૂકાયનાં ન દેખી શકાય તેવાં) જીવો વસે છે. તે જીવો કામળી

ઓઠવાથી ખચી જાય છે. જો તે
સુતરાઉ કપડા ઉપર અગર ખાલી શરીર
પડે તો મરી જાય છે.

સ. ૧૫૪ કાઉસ્સગ્ગ એટલે શું ?

જ. કાઉસ્સગ્ગ એટલે કાયાને હલાવ્યા-ર
વગર રાખી, કાંઈ પણ ખોલ્યા વિના એ
નવકારમંત્ર કે લોગસ્સ દ્વારા અરિહંત ભગ
સ્મરણ કરવું તે.

સ. ૧૫૫ કાઉસ્સગ્ગના ૧૬ આગારોનાં નામ આ

જ. ૧. ઊંચો શ્વાસ લેવો. ૨. નીચો શ્વાસ
૩. ખાંસી આવવી. ૪. છીંક આવવી
૫. ખગાસું આવવું. ૬. ઓડકાર આવવો
૭. વાજૂટ થવી. ૮. ચકરી આવવી
૯. પિત્ત વડે મૂચ્છા આવવી.
૧૦. સૂક્ષ્મ રીતિએ શરીર હાલવું.
૧૧. સૂક્ષ્મ રીતિએ કફ-ખળખો આવવો
૧૨. સૂક્ષ્મ રીતિએ દ્રષ્ટિ હાલવી.
૧૩. અગ્નિના હિમ્નથી પીડાવો.

- ૧૫૬ સામાયિકના પચ્ચક્ષણાણુનું કયું સૂત્ર છે ?
૧. “કરેમિ ભંતે” સામાયિકનું પચ્ચક્ષણાણુ સૂત્ર છે.
- ૧૫૭ સામાયિકમાં શું નહિ કરવું જોઈએ ? અને શું કરવું જોઈએ ?
૧. સામાયિકમાં પાપનું કામ, પાપની આશા, કોઈની નિંદા કે વિકથા ન કરવી જોઈએ, પણ ધર્મનું ભણવું, વાંચવું, ભણેલું યાદ કરવું, નવકારવાળી ગણવી, વગેરે કરવું જોઈએ.
- ૧૫૮ સામાયિકમાં કયી વસ્તુઓને ન અડકી શકાય ?
૪. કાચી માટી, કાચું પાણી, અગ્નિ, ઝાડ-પાન, સ્ત્રી-પૈસા વગેરેને ન અડકી શકાય.
- ૧૫૯ સામાયિક વારંવાર કરવા માટે કયા સૂત્રમાં ફરમાન કર્યું છે.
૧. ‘સામાઙ્ગ વયજુત્તો’ નામના સૂત્રમાં ‘વહુસો સામાઙ્ગં કુજ્ઞા’ એ પદથી સામાયિક વારંવાર કરવાનું ફરમાન કર્યું છે.
- ૧૬૦ સામાયિકમાં ત્યાગ કરવાના દોષો કેટલા છે ?
૪. (૧) મનના ૧૦ દોષ. (૨) વચનના ૧૦ દોષ. (૩) કાયાના ૧૨ દોષ. એમ કુલ ૩૨ દોષ. સામાયિકમાં ત્યાગ કરવાના કહ્યા છે.
- ૧૬૧ મનના ૧૦ દોષ કયા કયા ?
૪. ૧. શત્રુને જોઈ દ્વેષ કરે. ૨. અવિવેકથી સામાયિક કરે. ૩. તત્ત્વનો વિચાર ન કરે. ૪. ખેદ ધારણ

કરે. ૫. યશની ઇચ્છા કરે. ૬. વિનય
 ૭. ભય ચિત્તવે. ૮. વ્યાપાર ચિત્ત
 ફળનો સંદેહ કરે. ૧૦ નિયાળું કરે.
 બદલામાં સંસારના ફળની ઇચ્છા કરે.

૧૬૨ વચનના ૧૦ દોષ કયા કયા ?

૧. ખરાબ વચન જોલે. ૨. કુકાર
 પાપના કામની આસા આપે. ૪. લવ
 ૫. કળ્ત્રીઓ કરે. ૬. આગતા-સ્વાગત
 (આવો-જાઓ કહે) ૭. ગાળ દે. ૮. ૧
 રમાડે. ૯. ધર્મ સિવાયની વાતો કં
 મશકરી કરે.

૧૬૩ કાયાના ૧૨ દોષ કયા કયા ?

૧. સ્થિર આસને ન જોસે.
 ૨. ચારેય બાજુ જોયા કરે.
 ૩. પાપવાળું કામ કરે.
 ૪. આજસ મરડે.
 ૫. અવિનયથી જોસે.
 ૬. ભીંત વગેરેનો ટેકો લઈ જોસે.
 ૭. શરીરનો મેલ ઉતારે.
 ૮. ખરજ ખર્ચે.
 ૯. પગ ઉપર પગ ચઢાવે.
 ૧૦. (કામવાસનાથી) અંગ ઉઘાડું રાં
 ૧૧. ચોતરફથી (આખું શરીર) શરીર
 ૧૨. નિદ્રા લે.

૬૪. 'સામાઙ્ગ વયજુત્તો' એ સૂત્ર જોલતાં જમણો. હાથ ચરવળા કે કટાસણા ઉપર શાં માટે મૂકીએ છીએ ? અને તે સૂત્રનું ખીન્નું નામ શું છે ? 'ભારી સામાયિકની પ્રતિજ્ઞા પૂરી થઈ છે.' -એ દર્શાવવા માટે. આ સૂત્રનું ખીન્નું નામ સામાયિક પારવાનું સૂત્ર કહેવાય છે.

૬૫. સામાયિક લેતાં-(૧) નવકાર, પંચિદિવ્ય જોલતાં જમણો. હાથ સ્થાપનાજી સામે શા માટે રાખવામાં આવે છે ? (૨) તેમ જ સામાયિક પારી રહ્યા પછી જમણો. હાથ સવળો રાખીને નવકાર શા માટે જોલવામાં આવે છે ? (૧) આચાર્ય મહારાજના ૩૬ ગુણોનું આરોપણ કરવા માટે જમણો. હાથ સ્થાપનાજી સામે રખાય છે. (૨) ગુણોને પાછા જેંચી લેવા માટે જમણો. હાથ સવળો રાખીને નવકાર જોલાય છે.

૬૬. દેસાવગાસિક એટલે શું ? ઓછામાં ઓછું એકાસણું કરવાપૂર્વક સવાર-સાંજ પ્રતિક્રમણ અને ખીન્ન આઠ સામાયિક કરવા તે.

૬૭. ૮૪. લાળ ચોનિવાળા જીવોમાં મૂંગા, આંધળા અને બહેરા કેટલી ચોનિવાળા જીવો છે ? અને જોલતા, દેખતા અને સાંભળતા કેટલી ચોનિવાળા જીવો છે ?

જ. એકેન્દ્રિય જીવોની ખાવન લાખ યોનિવાળા જીવો મૂંગા, આંધળા અને બહેરા છે, બેઈન્દ્રિય અને તેઈન્દ્રિય જીવોની ચાર લાખ યોનિવાળા જીવો આંધળા અને બહેરા છે. ચતુરિન્દ્રિય જીવોની બે લાખ યોનિવાળા જીવો બહેરા છે, અને પંચેન્દ્રિય જીવોની ૨૬ લાખ યોનિવાળા જીવો જોલતા દેખતા અને સાંજતા છે.

સ. ૧૬૮ ચૌદ નિયમ કેવી રીતે ધારવા ?

જ. ૧. સચિત્ત-દિવસમાં જેટલાં સમિત (સચેતન) દ્રવ્ય મુખમાં નાખવાં પડે તેને સંખ્યા નક્કી કરવી.

૨. દ્રવ્ય-જુદા જુદા નામવાળી અને સ્વાદના જેટલી સીજો ખાવી હોય તેની સંખ્યા ધારવી.

૩. વિગ્રહ-ત્રી, જોળ, દૂધ, દહીં, તેલ અને કદા (તળેલી વસ્તુ) - એ છ વિગ્રહોમાં તેમણાં આજનાં આઝી એક વિગ્રહ (મુખથી ખાવા કાચી) તપાસ કરવો.

૪. સામુદ્ર-જેણ, સંગત, મોનાં પણ તેની સંખ્યા ધારવી.

૫. વર્ગોત્તર-જોળાદી, એટલી વર્ગોત્તર મુખમાં ખાવાનું માનવામાં આવતું.

૬. દ્રવ્ય વિગ્રહો - અમુક વસ્તુ વિગ્રહો તેની સંખ્યા ધારવી.

૭. કુસુમ-સુંઘવાની વસ્તુનું વજન ધારવું.

૮. વાહન-ગાડી, ઘોડા, ઊંટ, મોટર, ટ્રેઈન, -
ટ્રામ, ખસ વગેરે વાહનોમાં જેસવાની સંખ્યા
ધારવી.

૯. શયન-શય્યા, આસન, ગાદી વગેરે
સુવા-જેસવાના સાધનોની સંખ્યા ધારવી.

૧૦. વિલેપન-શરીરે વિલેપન કરવાનું
માપ ધારવું.

૧૧. બ્રહ્મચર્ય-યથાશક્તિ તે વિષે નિયમ
ધારવો. (દિવસે સર્વથા બ્રહ્મચર્ય પાળવું.)

૧૨. દિશિ-દશેય દિશામાં જવાની મર્યાદા
ખાંધવી.

૧૩. સ્નાન-સ્નાનની ગણતરી કરવી. તે માટે
વાપરવાના પાણીનું પરિમાણ (માપ) કરવું-
ખને તેટલું ઓછું પાણી વાપરવું.

૧૪. ભત્તેસુ-ભોજન-પાણીનું વજન ધારવું.
પૃથ્વીકાય-માટી, ખારો, ચાક, મીઠું, આદિ
વાપરવાનું પરિમાણ-માપ ધારવું.

અપકાય-પાણી પીવાનું તથા વાપરવાનું
વજન ધારવું.

તેલકાય-ચૂલા અને દીવાનું પરિમાણ કરવું.

વાહકાય-પંખા, હીંડોળા, વસત્રની આપટ
વગેરેનું પરિમાણ કરવું.

વનરુપતિ-ઉપયોગમાં આવતી લીલોતરીનું
નામથી તથા તોલથી પરિમાણ કરવું.
અસિ-સોય, કાતર, સુડી, છરી, ચપ્પુ
તરવાર વગેરે વાપરવાની સંખ્યાનું પરિમાણ
કરવું. મપી-ખડીઆ, કલમ, ઇન્ડીપેન આદિ
વાપરવાની સંખ્યા રાખવી.

કૃષિ-હળ, કુંહાડા, પાવડા, તરાજ (કોત્ર)
વગેરે વાપરવાની સંખ્યાનું પરિમાણ કરવું.
ઉપર પ્રમાણે ચૌદ નિયમો ધારવાથી જગતમાં
થતાં અનેક પાપોથી આત્મા બચી જાય છે.

- સ. ૧૬૯ બાવીશ અલક્ષ્ય વસ્તુઓનાં નામ આપો.
જ. ૧. મધ, ૨. માખણ, ૩. મદિરા. ૪. માંદા,
૫. ઉંખરાના ફળ, ૬. વડના ટેટા. ૭. કોડીખડા,
૮. પીપળાની પીપડી, ૯. પીપળાના ટેટા,
૧૦. ખરફ, ૧૧. અફીણ-સોમલ (સર્વ જાતનાં
ઝેર), ૧૨. કરા, ૧૩. કાચી માટી, ૧૪.
રાત્રિભોજન, ૧૫. બહુબીજ, ૧૬. બોળ અથાકું,
૧૭. વિઢળ (કાચા દૂધ-ઢહીં છાશ સાથે કડોળ
અને કડોળવાળી કોઈ ચીજ ખાવી તે.),
૧૮. રીંગણાં, ૧૯. અન્નણ્યાં ફળ, ૨૦. તુચ્છ
ફળ (જેમાં ખાવાનું અલ્પ હોય અને ફેંટી
દેવાનું ઘણું હોય તે. ૨૧. ચલિત રસ (જેને
સ્વાદ બીજકુલ બગડી ગયો હોય તે.) અને
૨૨. અનંતકાય. (જેમાં અનંતા જીવો હોય તે.)

સં. ૧૭૦ બત્રીશ અનંતકાય વસ્તુઓનાં નામ આપો.

જ. ૧. સૂરણ, ૨. લસણ, ૩. લીલી હળદર, ૪. બટાટા, ૫. લીલો કચુરો, ૬. સતાવરી, ૭. હીરલી કંદ, ૮. કુંવર, ૯. ચોર, ૧૦. ગળો, ૧૧. સકરીયા, ૧૨. વાંસ-ઠારેલા, ૧૩. ગાજર, ૧૪. લુણી, ૧૫. લોલી, ૧૬. ગિરિકર્ણિકા (ગરમર), ૧૭. કુમળાં પાંદડાં, ૧૮. ખરસૈયો, ૧૯. થેગની ભાણ, ૨૦. લીલી મોથ, ૨૧. લુણીના ગાડની છાલ, ૨૨. ખીલોડા, ૨૩. અમૃતવેલી, ૨૪. મૂળાના કંદ, ૨૫. ખિલાડીના ટોપ, ૨૬. નવા અંકૂરા, ૨૭. વચ્ચુલાની ભાણ, ૨૮. સુવર વેલ, ૨૯. પાલકાની ભાણ; ૩૦. કુણી આંખલી, ૩૧. રતાણ, ૩૨. પીંડાણ.

૭૧. અણાહારી વસ્તુઓનાં નામ આપો.

૧. લીમડાંના પાંચ અંગો, ૨. હરડાં બેડાં અને આમળાં-એ ત્રણ ભેગાં કરી-તેની ગોળી ગાયના મૂત્રમાં વાળેલી હોય તો જ અણાહારી ગણાય છે, ૩. કડું, ૪. કરીયાતુ, ૫. ગળો, ૬. નાહીયા, ૭. ધમાશો, ૮. કેરડાના મૂળ, ૯. ખોરડી છાલ-મૂળ, ૧૦. કેથરલી મૂળ, ૧૧. ચિત્રો, ૧૨. ખેરસાર, ૧૩. સુખડ, ૧૪. મલયાગરુ, ૧૫. ચીડી, ૧૬. અંખર, ૧૭. કસ્તૂરી, ૧૮. રાખ, ૧૯. ચૂનો, ૨૦. રોહિણી,

૨૧. હળદર, ૨૨. પાતલી, ૨૩. ખાસગંધી,
 ૨૪. કુંદરૂ, ૨૫. ગડુચી, ૨૬. સુડડી, ૨૭.
 દીકામલી, ૨૮. ખોરખીયું, ૨૯. સંધી લીંગરી,
 ૩૦. રીંગણી, ૩૧. અફીણુ, ૩૨. સર્વ જાતનાં
 ઝેર, ૩૩. સાજીખાર, ૩૪. જીકો, ૩૫. ઉપલેટ,
 ૩૬. ગુગળ, ૩૭. અતિવિષની કળી, ૩૮.
 પુવાડ, ૩૯ એળીયો, ૪૦. ચૂણીફળ, ૪૧.
 સુરોખાર, ૪૨. ટંકણખાર, ૪૩. ગોમૂત્ર, ૪૪.
 ખોળ, ૪૫. મજીઠ, ૪૬. કણચરનાં મૂળ,
 ૪૭. કુંવારી, ૪૮ થોર, ૪૯. પંચમૂળ, ૫૦.
 ખારો, ૫૧. ફટકડી, ૫૨. ચીમેડ, ૫૩.
 હરડેદલ અને ૫૪. વખમો.

સ. ૧૭૨ સંમૂર્ચિત્તમ મનુષ્યને ઉપજવાના ચૌદ સ્થાનકોનાં
 નામ આપો.

જ. ૧. જાડામાં, ૨. પેશાબમાં, ૩. બળખામાં,
 ૪. શરીરના મેલમાં, ૫. નાકના મેલમાં, ૬.
 ઉલટીમાં, ૭. પિત્તમાં, ૮. પડમાં, ૯. લોહીમાં
 ૧૦. વીર્યમાં, ૧૧. મડદામાં. ૧૨. સ્ત્રી-પુરુષનાં
 સંભોગમાં, ૧૩. નગરની ગટરમાં અને ૧૪.
 સર્વ અશુચિ સ્થાનોમાં.

સ. ૧૭૩ ચાર મહાવિગર્હજોનાં નામ આપો અને તે
 વાપરવાથી શું નુકસાન થાય છે ?

૧. મધ, ૨. માખણ, ૩. માંસ અને ૪.
 મદિરા (દારૂ). આ ચારેય વસ્તુઓમાં સમગ્ર

સમયે અસંખ્યાતા જીવો ઉત્પન્ન થાય છે અને તે વાપરવાથી અસંખ્ય જીવોનો નાશ થાય છે, તેથી નરકનાં ભયંકર દુઃખોથી છૂટવા માટે આર્ય મહાવિગર્હજીનો ત્યાગ કરવો.

૧. ૧૭૪ શ્રાવકના એકવીસ ગુણો કયા કયા તે સમજાવો.

૧. અશુદ્ધ-શ્રાવક તુચ્છ હૃદયવાળો ન હોય પરંતુ દિલાવર હૃદયવાળો હોય.

૨. રૂપવાન-પાંચ ઇન્દ્રિયો જેને સંપૂર્ણ પ્રાપ્ત થઈ હોય.

૩. પ્રકૃતિસૌમ્ય-સ્વભાવે શાન્ત હોય, પણ ચીડીયા સ્વભાવવાળો ન હોય.

૪. લોકપ્રિય-દાન, સદાચાર, વિનય, મિષ્ટ-પ્રિય બોલનાર, આદિ ગુણોને ધારણ કરનારો હોય, જેથી લોકમાં પ્રિય બની શકે છે.

૫. અઠ્ઠર-સ્વભાવથી દયાળુ હોય પણ ક્રૂર ન હોય.

૬. ભીરૂ-પાપની કાર્યવાહીથી તેમજ અપયશથી ડરનારો હોય.

૭. અશઠ-ઠગવિદ્યા કરી અન્યને છેતરનારો ન હોય.

૮. સદાક્ષિણ્ય-કોઈની પણ પ્રાર્થનાનો છતી શક્તિએ ભંગ કરનારો ન હોય.

તેઓની આજ્ઞાને અનુસરનારો હોય.
(વૃદ્ધની અવસા કરનાર ન હોય)

૧૮. વિનીત-આપણાથી અધિક ગુણોવાળાનું ઉચિત સેવા, વિનય, વિવેક અને મર્યાદા સાચવનારો હોય પણ થોડું-ઘણું બાણ્યુ એટલે અશ્કંક રહેનારો ન હોય.

૧૯. કૃતજ્ઞ-કોઈએ આપણા ઉપર સહેજ પા ઉપકાર કર્યો હોય તેને મોટા રૂપમાં બતાવવું અને તે ઉપકારને કદી પણ ભૂલવો નહિ.

૨૦. પરહિતકારી-બદલાની જરા પણ આશ રાખ્યા વિના ગમે તેનું પ્રસંગ આવ્યે ભદ્ર હિત કરવામાં તત્પર હોય.

૨૧. લબ્ધ્વલક્ષ્ય-દરેક પ્રકારના ધર્મકૃત્ય સુશિક્ષિત હોય, જે કોઈ ધર્મક્રિયા કરે ધ્યેયમિન્દુને લક્ષમાં રાખીને કરે અને ઈર્ગિ આકારથી અન્યના માનસિક લાવોને બાણ્યુ વાળો હોય.

૧૭૫ માર્ગોનુસારી એટલે શું ?

સમ્યક્ત્વ પામ્યા પહેલાં પણ વીતરાગ માર્ગને અનુસરતા માતાપિતાનો, વિ. વિવેક, નીતિ વગેરે ઉચિત આચરણવાળો માર્ગોનુસારી કહેવાય છે.

શંખ, કોડા, છીપ, અગ્નીયા, પોરા, જળો, કરમિયા વગેરે. આ છવોને શરીર અને હાથ હોય છે.

૧૮૨ તેજન્દ્રિય છવ કયા કયા ?

કાનખજુરા, કીડી, મંકોડા, આ, ઉધણ, ઈયળ, ધાન્યતા કીડા, વિષાના કીડા, છાણતા કીડા, કંથુઆ વગેરે. આ છવોને શરીર, હાથ અને નાક હોય છે.

૧૮૩ ચક્રિન્દ્રિય છવ કયા કયા ?

૧. વીંછી, જમરા, જમરીઓ, તીડ, ખડમાંકડી પતંગીયા, મચ્છર, ડાંસ, કંસારી વગેરે. આ છવોને શરીર, હાથ, નાક અને આંખ હોય છે.

૨. ૧૮૪ પંચેન્દ્રિય છવ કયા કયા ?

૧. દેવતા, મનુષ્ય, તિર્યંચ અને નારકી, આ છવોને શરીર, હાથ, નાક, આંખ, અને કાન હોય છે.

૨. ૧૮૫ દેવતા, નારકી, મનુષ્ય, અને તિર્યંચ એટલે શું ?

૧. (૧) દેવતા એટલે વધારે પુણ્યથી દેવગતિમાં ઉત્પન્ન થયેલા હોય તે, (૨) નારકી એટલે ઘણું પાપ કરવાથી દુઃખ જોગવવા નારકીમાં ઉપજેલા હોય તે. (૩) મનુષ્ય એટલે સરળ અને શાન્ત સ્વભાવથી મનુષ્યગતિમાં ઉત્પન્ન થાય તે. (૪) તિર્યંચ એટલે કપટ વગેરે કરવાથી પશુ-પંખીમાં ઉત્પન્ન થાય તે.

સ. ૧૮૬ નવ તત્ત્વનાં નામ આપો અને તેનો સમજાવો.

જ. ૧. જીવતત્ત્વ એટલે જીવવાળા પદાર્થો અજીવતત્ત્વ એટલે જીવવગરના પદાર્થો પુણ્યતત્ત્વ એટલે સારાં કાર્યો. ૪ પાપ એટલે ખરાબ કાર્યો. ૫ આશ્રવતત્ત્વ એ જેનાથી કર્મ આવે તે. ૬ સંવસ્તત્ત્વ એ જેનાથી કર્મ રોકાઈ જાય તે ૭ નિર્જરા એટલે જેનાથી કર્મનો ધીમે ધીમે નાશ થાય તે. ૮ બંધતત્ત્વ એટલે જેનાથી કર્મ બંધાય તે. ૯ મોક્ષતત્ત્વ એટલે જેનાથી કર્મ કર્મરહિત થાય તે.

સ. ૧૮૭ પુણ્ય કેટલા પ્રકારે બંધાય ? અને તે કેવી રીતે બંધાય ?

જ. પુણ્ય નવ પ્રકારે બંધાય છે. ૧ મૂળ્યા પ્રાણીને જન્મ આપવાથી. ૨ વસ્તુ પ્રાણી આપવાથી. ૩ સ્થાન વગરનાં જન્મ આપવાથી. ૪ બિજાના વગરનાં જન્મ આપવાથી ૫ કર્મને દૂર કરવાથી ૬ નવ મહાકર્મને પાળી જાનાં ૭ જન્મ મરણનાં માર્ગે ૮ કર્મને દૂર કરવાથી. ૯ પાળી જાનાં ૧૦ જન્મ મરણનાં માર્ગે ૧૧ કર્મને દૂર કરવાથી. ૧૨ પાળી જાનાં ૧૩ જન્મ મરણનાં માર્ગે ૧૪ કર્મને દૂર કરવાથી. ૧૫ પાળી જાનાં ૧૬ જન્મ મરણનાં માર્ગે ૧૭ કર્મને દૂર કરવાથી. ૧૮ પાળી જાનાં ૧૯ જન્મ મરણનાં માર્ગે ૨૦ કર્મને દૂર કરવાથી.

સ. ૧૮૬ નવ તત્ત્વનાં નામ આપો અને તેનો અર્થ સમજાવો.

જ. ૧. જીવતત્ત્વ એટલે જીવવાળા પદાર્થો ૨ અજીવતત્ત્વ એટલે જીવવગરના પદાર્થો. ૩ પુણ્યતત્ત્વ એટલે સારાં કાર્યો. ૪ પાપતત્ત્વ એટલે ખરાબ કાર્યો. ૫ આશ્રવતત્ત્વ એટલે જેનાથી કર્મ આવે તે. ૬ સંવરતત્ત્વ એટલે જેનાથી કર્મ રોકાઈ જાય તે ૭ નિર્જરાતત્ત્વ એટલે જેનાથી કર્મનો ધીમે ધીમે નાશ થાય તે. ૮ બંધતત્ત્વ એટલે જેનાથી કર્મ બંધાય તે. ૯ મોક્ષતત્ત્વ એટલે જેનાથી આત્મા કર્મરહિત થાય તે.

સ. ૧૮૭ પુણ્ય કેટલા પ્રકારે બંધાય ? અને તે કયા કયા રીતિએ બંધાય ?

જ. પુણ્ય નવ પ્રકારે બંધાય છે.

૧ ભૂખ્યા પ્રાણીને અન્ન આપવાથી. ૨ તરસ્યાને પાણી આપવાથી. ૩ સ્થાન વગરનાને સ્થાન આપવાથી. ૪ બિછાના વગરનાને બિછાનું આપવાથી ૫ દર્દીને દવા આપી રોગ મટાડવાથી. ૬ પ્રાણીઓનાં દુઃખ મટાડવા માટે સારો વિચાર કરવાથી. ૭ પ્રાણીઓનાં દુઃખ દૂર કરવા માટે સારું બોલવાથી. ૮ પ્રાણીઓનાં દુઃખ મટાડવા માટે શરીરની મદદ આપવાથી.

૬ વસ્ત્ર વગરનાને વસ્ત્ર આપવાથી. આ ઉપરાંત જિનમંદિર આદિ સાતે દોનની ભક્તિ વગેરેથી વિશિષ્ટ પુણ્ય જાંધાય છે અને નિર્જરા થાય છે.

૩. ૧૮૮ પાપ કેટલા પ્રકારે જાંધાય ? અને તે કથી કથી રીતિએ જાંધાય ?

૪. પાપ અઢાર પ્રકારે જાંધાય છે.

૧ હવને મારી નાખવા (હુઃખ દેવું) ૨ બુદ્ધિ બોલવું. ૩ ચોરી કરવી. ૪ વિપયો સેવવા. ૫ ધન-ધાન્યનો સંગ્રહ કરવો. ૬ શુદ્ધો કરવો. ૭ અહંકાર કરવો. ૮ કપટ કરવું. ૯ અસંતોષ રાખવો. ૧૦ પ્રીતિ કરવી. ૧૧ તિરસ્કાર કરવો. ૧૨ કહ્યો કરવો. ૧૩ ખોટું આજ દેવું. ૧૪ ચાડી ખાવી. ૧૫ મુખમાં હર્ષ કરવો અને હુઃખમાં શોક કરવો. ૧૬ પારકી નિંદા કરવી. ૧૭ કપટ સાથે બુદ્ધિ બોલી છેતરવું. ૧૮ કુદેવ, કુશુરુ અને કુધર્મને માનવા.

૫. ૧૮૯ ધર્મ કેટલા પ્રકારે થાય છે ? અને તે કથી કથી રીતિએ થાય છે ?

૬. ધર્મ ચાર પ્રકારે થાય છે.

૧ જ્ઞાન દેવાથી. ૨ શિયળ પાળવાથી. ૩ તપ કરવાથી. ૪ ભાવના ભાવવાથી.

સ. ૧૯૦ પ્રભુનો જન્માભિષેક કરવા ૬૪ ઇન્દ્રો જાય છે.
તો તે ૬૪ ઇન્દ્રો કયા કયા ?

જ. ૧૦ ભવનપતિ દેવોના ૨૦ ઇન્દ્રો. ૮ વ્યંતર દેવોના ૧૬ ઇન્દ્રો. ૮ વાણવ્યંતર દેવોના ૧૬ ઇન્દ્રો. ૫ જ્યોતિષી દેવોના ૨ ઇન્દ્રો. બાર વૈમાનિક દેવોના ૧૦ ઇન્દ્રો. આ ચોસક ઇન્દ્રો પ્રભુનો જન્માભિષેક કરવા માટે મેરુપર્વ ઉપર જાય છે.

સ. ૧૯૧ ભવનપતિ વગેરે દેવો કયાં રહે છે ?

જ. ભવનપતિ અને પરમાધામી દેવો અધોલોકમાં રહે છે, વ્યંતર, વાણવ્યંતર, જ્યોતિષી અંતિર્યાગ્નૃભક્ત દેવો મનુષ્યલોકમાં રહે છે વૈમાનિક, ક્રીડણીપીયા, નવ લોકાન્તિક, નવૈવેયક અને પાંચ અનુત્તરવાસી દેવો સ્વર્ગ (ઊર્ધ્વ) લોકમાં રહે છે.

સ. ૧૯૨ ચૌદ રાજલોકના કયા રાજમાં કયા જીવે આવે છે ?

જ. લોકના નીચેના ભાગથી શરૂઆતના છ રાજમાં છ નારકી. અને સાતમા રાજમાં પહેલી નારકીના જીવો, ભવનપતિ, વ્યંતર, વાણવ્યંતર, જ્યોતિષી, મનુષ્ય અને તિર્યચો રહે છે. પછીના પાંચ રાજમાં ૧૨ દેવલોક અને પછી બે રાજમાં નવૈવેયક અને પાંચ અનુત્તરના

નુરુના સવવાસા નુરુના આ ભગવાનને લેવો. ”

—એવો અપાજનીકરો છે એવું આપણને લાગે.

૬ છત્ર—તેવતાઓ લીરા, માણેક અને મોતીના હારોથી સુશોભિત ત્રણ ત્રણ છત્રો રથે છે. ઉપરના આઠ ગુણોને પ્રાતિહાર્ય કહેવાય. પ્રાતિહાર્ય એટલે પ્રભુની સાથે રહેનારી શોભા.

૭ અપાયાપગમાતિશય-ભગવાનને ‘ રાગ-દ્રેષ રૂપ અપાય ’ તેનો અપગમ એટલે નાશ થવાથી સર્વ જીવો પ્રત્યે અનુપમ કરુણા અને સમભાવ હોય છે અને તેથી ભગવાન જ્યાં વિચરે, ત્યાં દરેક દિશામાં સવાસો યોજન સુધીમાં રોગ, મરકી, દુકાળ વગેરે થતું નથી. તથા જીવો પરમ શાન્તિ પામે છે.

૧૦ જ્ઞાનાતિશય-ભગવાન લોકાલોકને સંપૂર્ણ રીતિએ જાણી શકે છે.

૧૧ પૂજાતિશય-ભગવાનની પૂજા દેવતા, ઈન્દ્રો વગેરે કરે છે.

૧૨ વચનાતિશય-ભગવાનની પાંત્રીસગુણ યુક્ત વાણી દેવ, મનુષ્ય અને તિર્થંચો પોતપોતાની ભાષામાં સમજી શકે છે. અને તે વાણી યોજન સુધી અસ્ખલિત અને એક સરખી રીતે બધાને સંભળાય છે.

ઉપરના છેલ્લા ચાર ગુણોને અતિશય કહેવાય છે. અતિશય એટલે અદ્ભુત ચમત્કારવાળા ગુણો.

સ. ૨૫૮ શ્રી સિદ્ધ ભગવાનના આઠ ગુણોનાં નામ આપો અને કયા કર્મનો નાશ થવાથી કયા ગુણો પ્રાપ્ત થાય છે ? તે જણાવો.

જ. ૧ જ્ઞાનાવરણીયકર્મનો નાશ થવાથી અનંત જ્ઞાનગુણ.

૨ દર્શનાવરણીયકર્મનો નાશ થવાથી અનંત દર્શનગુણ.

૩. વેદનીયકર્મનો નાશ થવાથી સર્વ પ્રકારની ખીડા વગરનું અવ્યાભાધ સુખ.

૪. મોહનીયકર્મનો નાશ થવાથી ક્ષાયિક સમ્યક્ત્વ અને અનંત ચારિત્રગુણ.

૫. આયુકર્મનો નાશ થવાથી કદી પણ નાશ ન થાય તેવી અક્ષય સ્થિતિ.

૬. નામકર્મનો નાશ થવાથી અરૂપીપણું.

૭. જોત્રકર્મનો નાશ થવાથી અગુરુલઘુ એટલે અનન્ત અવગાહના-અનંતકાળ સુધી એક સરળી અવગાહના પ્રાપ્ત થાય છે.

૮. અંતરાયકર્મનો નાશ થવાથી અનંત દાન, અનંત લાભ, અનંત ભોગ, અનંત ઉપભોગ અને અનંત વીર્ય.

આમ આઠ ગુણો પ્રાપ્ત થાય છે.

કેવલજ્ઞાન ઉત્પન્ન થતાં થનાર ૧૧
અતિશયો-

૧. એક યોજન માત્ર ભૂમિમાં કોડાકોડ દેવો
મનુષ્યો અને તિર્યંચો નિરાબાધપણે જોડીને
દેશના સાંભળે છે. ૨. યોજનગામિની વાણી
દેવો, મનુષ્યો અને તિર્યંચો પોતપોતાની
ભાષામાં સમજી શકે છે. ૩. મસ્તકની પાછળ
સૂર્યમંડલથી અધિક શોભાવાળું સુંદર ભામંડલ
હોય છે. ૪. શ્રી તીર્થંકરદેવ વિચરતા હોય તે
સ્થળથી પૂર્વ, પશ્ચિમ, ઉત્તર અને દક્ષિણ-એમ
ચારેય દિશામાં ૨૫-૨૫ યોજન (સો-સો ગાઉ)
સુધી અને ઊર્ધ્વ-અધો ૫૦-૫૦ ગાઉ સુધી
રોગો ઉત્પન્ન થતા નથી. ૫. પાંચસો ગાઉ
સુધી વેર ઉત્પન્ન થતું નથી. ૬. પાંચસો ગા
સુધી ઇતિઓ ઉત્પન્ન થતી નથી. ૭. પાંચસે
ગાઉ સુધી મરડો (મારી) ઉત્પન્ન થતો
નથી. ૮. પાંચસો ગાઉ સુધી અતિગુણિ ઉત્પન્ન
થતો નથી. ૯. પાંચસો ગાઉ સુધી અનાગુણિ
ઉત્પન્ન થતો નથી. ૧૦ પાંચસો ગાઉ સુધી
દુકાળ ઉત્પન્ન થતો નથી. ૧૧. પાંચસો ગાઉ
સુધી સ્વયંકલ્પ ઉત્પન્ન થતો નથી. તેમજ
પાંચસો ગાઉ સુધી અન્યયકલ્પ ઉત્પન્ન થતો
નથી.

સ. ૨૬૧ તીર્થ'કર પરમાત્માની વાણી કયા કયા ? ૩૫
ગુણોવાળી હોય છે ?

- જ. (૧) અક્ષર આદિના સંસ્કારવાળી.
- (૨) જિયા સ્વરે બોલાતી.
- (૩) શોભા યુક્ત (ગામડીયાપણું ન જણાય તેવી)
- (૪) મેઘ જેવા ગંભીર અવાજવાળી.
- (૫) પડઘો પાડનારી.
- (૬) સરળ.
- (૭) માલકોશ વિગેરે રાગથી યુક્ત (આ સાત ગુણો શબ્દની અપેક્ષાએ છે.)
- (૮) મહાન અર્થવાળી.
- (૯) પૂર્વાપર વાક્યોના અર્થમાં વિરોધ ન આવે તેવી.
- (૧૦) વક્તાના શિષ્ટપણાને (સજ્જનતાને) દર્શાવનારી.
- (૧૧) સંદેહ વિનાની.
- (૧૨) જેમાં બીજાનાં દૂષણો ન જણાય તેવી.
- (૧૩) મનને આનંદ ઉપજાવનારી.
- (૧૪) પદો અને વાક્યોની પરસ્પર અપેક્ષાવાળી.
- (૧૫) અવસર-ઉચિતપણું જણાય તેવી.
- (૧૬) વસ્તુના સ્વરૂપને અનુસરનારી.

૩. આદાન ભય-ધન-માલ ચોરી જવાનો ભય.
૪. અકસ્માત્ ભય-અણુધાર્યા સમયે નુકશાન થવાનો ભય.
૫. આજીવિકા ભય-વેપાર-નોકરી છૂટી જવાનો ભય.
૬. મરણ ભય-મરવાનો ભય.
- ૭ અપયશ કે અપકીર્તિ ભય-ખરાણ જોડાશે અગર ખરાણ દેખાશે એવો ભય.

સ. ૨૮૪ પાંચ દાનનાં નામ આપો અને તેનો અર્થ સમજાવો.

- જ. ૧. અભયદાન-જીવને મરણથી બચાવવો.
 ૨. સુપાત્રદાન-સાધુ-સાધ્વી મહારાજને આહાર-પાણી વગેરે વહોરાવવાં.
 ૩. અનુકંપાદાન-ગરીબ-લૂણા-પાંગળા તેમ જ આંધળાને ખાવા-પીવાનું તેમજ કપડાં, પૈસા વગેરે આપવું.
 ૪. શ્રીર્તિદાન-યશની ખાતર આપવું તે.
 ૫. ઉચિતદાન-જરૂરી પ્રસંગે અવધાર સાચવતા આપવું તે.

સ. ૨૮૫ કવને એવાવનારાં પાંચ જાતેનાં નામ આપો.

- જ. (૧) આપનાં જાતંદના આંખુ આવે. (૨) એનાં જાત તાપ. (૩) જાતમાન પેટ ચાપ.

(૩) પ્રિય વચન જોડે. (૫) આખ્યા પછી અનુમોદના કરે.

સ. ૨૮૬ દાનને દ્વિપિત કરનારાં પાંચ કારણો આપો.

જ. ૧. અનાદરથી આપવું. ૨. ઘણી વાર લગાડીને આપવું. ૩. વાંકું મોઢું રાખીને આપવું. ૪. અપ્રિય વચન સંભળાવીને આપવું. ૫. દાન આખ્યા પછી જોડ કરવો.

સ. ૨૮૭ ગાગીનુસારી પાંત્રીશ જોડ કયા કયા ?

જ. ૧. ન્યાયથી ધન મેળવવું.
૨. ઉત્તમ પુરુષોનાં આચરણનાં વખાણ કરવાં.
૩. સરખા કુળાચારવાળા પછુ અન્ય ગોત્રી સાથે વિવાહ કરવો.
૪. પાપકાર્યથી ડરવું.
૫. દેશાચાર પ્રમાણે વર્તવું.
૬. કોઈની નિંદા ન કરવી.
૭. મર્યાદા જળવાય તેવા મકાનમાં સારા પાઠશામાં રહેવું.
૮. સારા આચરણવાળા પુરુષોની સોળત કરવી.
૯. માતાપિતાની સેવા કરવી.
૧૦. લડાઈ, ડુકાળ, વગેરે ઉપદ્રવવાળા સ્થાનને છુટ્યાગ કરવો.

સ. ૨૯૮ ચાર પ્રકારના જિન કયા કયા ? તે સમજાવો.

જ. ૧. નામજિન-શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનનું નામ.
૨. સ્થાપનાજિન-શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનની પ્રતિમા. ૩. દ્રવ્યજિન-જેઓ તીર્થંકર થવાના છે અગર થઈ ગયા છે તે જીવો. ૪. ભાવજિન-જેઓ તીર્થંકરપણે વિચારતા હોય તે.

સ. ૨૯૯ શરણ લેવા યોગ્ય વસ્તુઓ કયી છે ? તે જણાવો.

જ. શરણ લેવા યોગ્ય વસ્તુઓ ચાર છે. (૧) અરિકંત. (૨) સિદ્ધ. (૩) સાધુ. (૪) ધર્મ.

સ. ૩૦૦ જ્ઞાન, શીલ, તપ અને ભાવથી કોણ કોણ અતુલ સુખ પામ્યા ?

જ. (૧) જ્ઞાન ધર્મથી ધન્ના, શાંતિમદ્ર અતુલ સંપત્તિ સુખ પામ્યા (૨) શિવધર્મથી સુદર્શન ચેડ, કલાવતી આદિ સ્વર્ગ સુખ પામ્યા. (૩) તપધર્મથી દ્રવ્યપ્રધારી, કંકન આદિ ભગિણી મારા પામ્યા. (૪) ભાવધર્મથી પાપનશન, કંઠાલીકુમાર, મનુજી મારા આદિ વિદિ સુખ પામ્યા.

(દાળ-ભાત-રોટલી-શાક મીઠાઈ વગેરે.
૨. પાન એટલે પીવા યોગ્ય વસ્તુઓ પાણી વગેરે.
૩. ખાદ્યમ એટલે શેકેલી વસ્તુઓ (ચણ
મમરા, ફળ વિગેરે.) પ. સ્વાદ્યમ એટલે મુખવા
(મુંક-ગંઠોડા-તજ-લવીંગ-ધાણુની દાળ
વરિયાળી-પાન વગેરે.)

સ. ૩૦૨ સામા માણસને કેવી રીતિએ વશ કરાવ
જ. માણસને વશ કરવા માટેની ચાર રીત
(૧) પ્રિય વચન બોલવું. (૨) વિનય કરવું.
(૩) દીન જનોને દાન કરવું. (૪) શ્રેષ્ઠ
જનોના ગુણો ગ્રહણ કરવા અને તેઓ
પ્રશંસા કરવી.

સ. ૩૦૩ ચંડાળ કેટલા પ્રકારના છે? તે કયા કયા
અને તેનો અર્થ સમજાવો.

જ. ચંડાળ ચાર પ્રકારના છે. (૧) જાતિચંડાળ
ચંડાળની જાતિમાં જન્મેલો. (૨) કર્મચંડાળ
ચંડાળની જેમ નિર્દય કર્મ કરે તે. (૩) ક્રોધ
ચંડાળ-આવેશમાં ન કરવાનાં કાર્યો કરે તે
નિંદકચંડાળ-પારકા અવર્ણવાદ બોલીને
કરે તે.

અ. ૩૦૪ દેવતાઓ મનુષ્યલોકમાં કયા કયા કારણે
આવે છે?

જ. (૧) સત્યવાદી. દઢધર્મી હોય. (૨) દેવગુરુને ભક્ત હોય (૩) ધનવાન હોય. (૪) રૂપવાન હોય. (૫) પંડિત હોય. (૬) પંડિત જોડે પ્રીતિ કરનાર હોય.

સ. ૩૧૩ લેશ્યા કેટલી ? તે કયી કયી છે ? તેનાં રૂળ જણાવો.

જ. લેશ્યા ૬ છે,

(૧) કૃષ્ણ-કૃષ્ણલેશ્યાવાળા માણસોમાં જોલવામાં કઠોરતા, દયાહીનતા અને સ્વભાવમાં કર્કશતા હોય છે.

(૨) નીલ-નીલલેશ્યાવાળા માણસોમાં દંભ કરવામાં ચાલાકી અને લાંચ ખાવામાં હોંશિયારી હોય છે.

(૩) કાપોત-કાપોતલેશ્યાવાળા માણસો પાર-કાની નિંદા કરનાર તેમ જ પોતાની જડાઇ કરનાર હોય છે.

(૪) તેજ-તેજલેશ્યાવાળા માણસોમાં દયા, સરળતા, દાન વગેરે ભાવના હોય છે.

(૫) પદ્મ-પદ્મલેશ્યાવાળા માણસોમાં ધર્મમાં સંકટ સમયે પણ ધૈર્ય, પ્રભુપૂજનમાં રુચિ, વ્રત ધારણ કરવામાં આનંદ અને પારકાનું ભલું કરવાની ભાવના હોય છે.

(૬) શુદ્ધ-શુદ્ધ કલેશ્યાપાળા માણસોમાં ત્રીજા
ધર્મબુદ્ધિ અને પરમાત્મદયાની સંપ્રાપ્તિ
હોય છે.

કૃષ્ણલેશ્યાનું ક્ષણ નારકપણું, નીલલેશ્યાનું
ક્ષણ સ્થાવરપણું, પ્રાણીલેશ્યાનું ક્ષણ તિર્થંચપણું,
તેજોલેશ્યાનું ક્ષણ મનુષ્યપણું, પદ્મલેશ્યાનું
ક્ષણ દેવપણું અને શુકલલેશ્યાનું ક્ષણ મોક્ષપ્રાપ્તિ
હોય છે.

૩. ૩૧૪ છ આરા કયા કયા ? તેનાં નામ આપો તે
કેટલા વર્ષપ્રમાણના છે ? તે જણાવો.

૪. (૧) અવસર્પિણીકાળમાં સુપમસુપમા-પહેલો
આરો ૪ કોડાકોડી સાગરોપમનો.

(૨) સુપમા-બીજો આરો ૩ કોડાકોડી સાગરો-
પમનો.

(૩) સુપમદુપમા-ત્રીજો આરો ૨ કોડાકોડી
સાગરોપમનો.

(૪) દુપમસુપમા-ચોથો આરો ૧ કોડાકોડી
સાગરોપમમાં ૪૨ હજાર વર્ષ ઓછાનો.

(૫) દુપમા-પાંચમો આરો ૨૧ હજાર વર્ષનો

(૬) દુપમદુપમા-છઠ્ઠો આરો ૨૧ હજાર વર્ષનો.
આમ છઠ્ઠે આરા કુલ ૧૦ કોડાકોડી સાગરો-

આધાર પર એકરૂપે સંકલિત કરનારો વિચાર તે સંગ્રહનય, જેમકે-કોઈ કહે કે ' હું' તને આજે લાડુ જમાવીશ' આમ કહેનાર લાડુની સાથે દાળ-સાત-શાક વગેરે બધું જમાડે છતાં તેનું કહેવું, સંગ્રહનયે સાનું છે.

(૩) વિવિધ વસ્તુઓને એકરૂપે સંકલિત કરીને તેનો વ્યવહાર ઉપયોગ કરવા પૃથક્કરણ કરનારો તે વ્યવહારનય, જેમકે કાપડ લેવા જતારને પોતાના ખપના કાપડનો વિભાગ કરવો પડે કે આ ખાદી છે, આ મીઠનું કાપડ છે, વગેરે તે વ્યવહારનયનો વિષય છે.

આ ત્રણ નયો દ્રવ્યાર્થિકનયના ભેદ ગણાય છે. હવેના ચાર પર્યાયાર્થિક નયો છે.

(૪) સ્વરૂપનય-જે વિચાર ભૂતકાળ અને બર્તમાનકાળને લક્ષ્યમાં ન લેતાં માત્ર વર્તમાન પૂરતો વિચાર કરે તે. જે પુત્ર હયાત હોઈ માતા-પિતાની સેવા કરે છે તે પુત્ર છે.

(૫) શબ્દનય-જે મુખ્યતઃ શબ્દને વળગી શબ્દિક ધર્મો તરફ ઢળી, તે પ્રમાણે અર્થભેદ કહે તે. જેમકે રાજગૃહ નામનું નગર હતું. તેમાં શ્રેણિક રાજ રાજ્ય કરતા હતા. આમાં ' રાજગૃહ હતું ' તે હાલના રાજગૃહથી જુડું

જ. (૧) ગૃહાંગ-રહેવા માટે ઘર આપે. (૨) જ્યોતિરંગ પ્રકાશ આપે. (૩) ભૂપણાંગ-દરેક પ્રકારના અસ્ત્રકારો આપે. (૪) લોજનાંગ-દરેક પ્રકારનાં લોજન આપે. (૫) વસ્ત્રાંગ-દરેક વસ્ત્રનાં વસ્ત્રો આપે. (૬) ચિત્રરસાંગ-દરેક પ્રકારના પીવાના પદાર્થો આપે. (૭) તુર્યાંગ-દરેક વસ્ત્રનાં વાજિત્ર આપે. (૮) કુસુમાંગ-દરેક પ્રકારનાં સુગંધી પુષ્પો આપે. (૯) ભાજનાંગ-દરેક પ્રકારનાં વાસણો આપે. (૧૦) દીપાંગ-દીપકો પ્રગટાવે.

સ. ૩૧૭ નારદીના શ્રવે દસ પ્રકારની વેદના સહન કરે છે તે કયી કયી ?

(૧) શીત. (૫) ખંજવાળ. (૮) દાહ.
(૨) ઊષ્ણ. (૬) પરવશતા (૯) તાવ.
(૩) ક્રુધા. (૭) જ્વર. (૧૦) શોક.
(૪) પિપાસા.

સ. ૩૧૮ તેર કાઠીઆનાં નામ આપો તેમ જ તે શું કરે ? તે સમજાવો.

જ. (૧) આળસ-દેવ-ગુરુ પાસે જતાં આળસ થાય. (૨) મોહ-સ્ત્રી-પુરુષ વગેરેથી વીંટળાઈ રહે. (૩) અવિનય-અવજ્ઞા ગુરુ કાંઈ ખાવા નહિ આપે; ધંધો કરીશું તો ખાઈશું. એવા વિચારો

૩. ૩૨૦ શ્રી સિદ્ધગિરિ ઉપર ચૈત્યવંદન કરવાનાં મુખ્ય સ્થાનો કેટલાં ? અને કયાં કયાં ?
- જ. તે સ્થાનો પાંચ છે.
૧. તળેટીમાં પગલાં આગળ.
  ૨. ગિરિરાજ ઉપર શ્રી શાન્તિનાથ પ્રભુના દેહરાસરમાં.
  ૩. (મૂલનાયક) શ્રી આદીશ્વર દાદા સન્મુખ.
  ૪. શ્રી પુ'ડરીકસ્વામિજી સન્મુખ.
  ૫. રાયણ પગલે.
- સ. ૩૨૧ શ્રી સિદ્ધગિરિજી ઉપરની નવ દ્વંકોનાં નામ આપો.
- જ. ૧. શ્રી આદીશ્વર દાદાની દ્વંક. ૨. મોતીશા શેઠની દ્વંક. ૩. બાલાભાઈની દ્વંક. ૪. પ્રેમચંદ મોદીની દ્વંક. ૫. હેમાભાઈ શેઠની દ્વંક. ૬. ઉજમભાઈની દ્વંક. ૭. સાકરચંદ પ્રેમચંદની દ્વંક. ૮. છીપાવસહીની દ્વંક. ૯. સદા સોમજીની દ્વંક.
- સ. ૩૨૨ શ્રી સિદ્ધગિરિજી ઉપર સોલ મોટા ઉદ્ધાર કેણે કેણે કરાવ્યા ?
- જ. ૧. ભરત ચક્રવર્તીએ. ૨. હંડવીય રાજાએ. ૩. ઇશાનેન્દ્રે. ૪. માહેન્દ્રે. ૫. બ્રહ્મેન્દ્રે. ૬. ચમરેન્દ્રે. ૭. સગર ચક્રવર્તીએ. ૮. વ્યંતરેન્દ્રે. ૯. ચંદ્રચંદ્રે. ૧૦. ચક્રાચુધ રાજાએ. ૧૧. રામચંદ્રજીએ. ૧૨. પાંડવોએ. ૧૩.

સ. ૩૨૬. ચૌદ ગુણસ્થાનકોનાં નામ આપો.

- જ. (૧) મિથ્યાત્વ. (૨) સાત્વાદન. (૩) મિથ્ર. (૪) અવિરતિ સમ્યગદૃષ્ટિ. (૫) દેશવિરતિ. (૬) પ્રમત્ત (૭) અપ્રમત્ત. (૮) અપૂર્વંકરણ. (નિવૃત્તિ બાહર) (૯) અનિવૃત્તિબાહર. (૧૦) સૂક્ષ્મસંપરાય. (૧૧) ઉપશાન્તભોહ. (૧૨) ક્ષીણભોહ. (૧૩) સયોગીકેવળી (૧૪) અયોગીકેવળી.

સ. ૩૨૭ સ્ત્રીઓ તે જ ભવમાં શું શું ન પામી શકે ?

- જ. (૧) તીર્થંકરપદવી. (શ્રી મહિનાથ પ્રભુ તીર્થંકર થયા તે એક આશ્ચર્યમાં ગણાય છે.)
(૨) ચક્રવર્તીપણું. (૭) ચૌદ પૂર્વ.
(૩) વાસુદેવપણું. (૮) ગણધર લખિંધ.
(૪) બળદેવપણું. (૯) પુલાક લખિંધ.
(૫) સંલિપ્તશ્રોતસૂક્ષ્મલખિંધ. (૧૦) આહારક શરીર.
(૬) ચારણ લખિંધ.

ઉપરની દશ વસ્તુઓ સ્ત્રીઓને તે જ ભવમાં પ્રાપ્ત ન થાય.

સ. ૩૨૮ સિદ્ધિઓ કેટલી છે અને તે કયી કયી છે ? તે સમજાવો.

- જ. સિદ્ધિઓ આઠ છે.
(૧) અણિમા-આ લખિંધથી શરીર એટલું બધું સૂક્ષ્મ કરી શકાય કે-સોયના નાકામાંથી પોતે પસાર થઈ શકે.

- (૨) પોરિસી-એક હજાર વર્ષ સુધી નારકી જીવોને જે દુઃખ પડે અને જેટલી કર્મનિર્જરા થાય તેટલી કર્મનિર્જરા કરે.
- (૩) સાઠપોરિસી-દશ હજાર વર્ષ સુધી નારકી જીવોને જે દુઃખ પડે અને જેટલી કર્મનિર્જરા કરે તેટલી નિર્જરા થાય.
- (૪) પુરિમદ્દ-એક લાખ વર્ષ સુધી નારકી જીવોને જે દુઃખ પડે અને જેટલી કર્મનિર્જરા કરે તેટલી નિર્જરા થાય.
- (૫) એકાસણું-દશ લાખ વર્ષ સુધી નારકી જીવોને જે દુઃખ પડે અને જેટલી કર્મનિર્જરા કરે તેટલી નિર્જરા થાય.
- (૬) નિવી-એક કોડ વર્ષ સુધી નારકી જીવોને જે દુઃખ પડે અને જેટલી કર્મનિર્જરા કરે તેટલી નિર્જરા થાય.
- (૮) એકદત્તિ-સો કોડ વર્ષ સુધી નારકી જીવોને જે દુઃખ પડે અને જેટલી કર્મનિર્જરા કરે તેટલી નિર્જરા થાય.
- (૯) આયંળીલ-એક હજાર કોડ વર્ષ સુધી નારકી જીવોને જે દુઃખ પડે અને જેટલી કર્મનિર્જરા કરે તેટલી નિર્જરા થાય.
- (૧૦) ઉપવાસ-દશ હજાર કોડ વર્ષ સુધી નારકી જીવોને જે દુઃખ પડે અને જેટલી કર્મનિર્જરા કરે તેટલી નિર્જરા થાય.

સ. ૩૩૦ વિહરમાન તીર્થંકર એટલે શું ? તે કેટલા છે ? તેઓનાં નામ આપો.

જ. વિહરમાન તીર્થંકર એટલે વિગરતા તીર્થંકર. તે ૨૦ છે.

૧. સીમંધર.	૧૧. વજ્રધર.
૨. યુગમંધર.	૧૨. ચંદ્રાનન.
૩. બાહુ.	૧૩. ચંદ્રબાહુ.
૪. સુબાહુ.	૧૪. ભુજંગ.
૫. સુજાત.	૧૫. ઇશ્વર.
૬. સ્વયંપ્રભ.	૧૬. નેમિપ્રભ.
૭. ઋષભાનન.	૧૭. વીરસેન.
૮. અનંતવીર્ય.	૧૮. મહાભદ્ર.
૯. સુરપ્રભ.	૧૯. દેવજસા.
૧૦. વિશાલ.	૨૦. અનંતવીર્ય.

સ. ૩૩૧ ઐકારમાં પાંચ પરમેષ્ઠિનો સમાવેશ શી રીતિએ થાય છે ?

જ. અરિહંતનો પ્રથમાક્ષર અ, અશરીરી (સિદ્ધનો) નો પ્રથમાક્ષર અ, આચાર્યનો પ્રથમાક્ષર આ, ઉપાધ્યાયનો પ્રથમાક્ષર ઊ અને મુનિવરનો પ્રથમાક્ષર મ-એ પ્રમાણે અ+અ+આ+ઉ-એ ચારેયની સંધિ થતાં ઓ થયો. અને તેની પછીના મ્ તું બિન્દુ થતાં ઐ થયો.

પરિશિષ્ટ

જ્ઞાતિનાં હોવાનાં લક્ષણ :-

(જ્યેષ્ઠ અને સ્વર્ણ, તેને હવે જ્ઞાતિનાં મેટાં કહેવામાં આવે. આમાં પ્રથમ પાયાં જોઈને જુઓ, તે હવે સ્વર્ણનાં મેટાં કહેવામાં આવે.)

(૧) આકારને અર્થે ધર્મ કરણી કરે. (૨) પૂજાવાને અર્થે ધર્મ કરણી કરે. (૩) ઉપધિ (ધર્મના સાધન) અર્થે ધર્મ કરણી કરે. (૪) કદિ ગારવ (મોટાઈ-વૈભવ-માન આદિ) માટે ધર્મ કરણી કરે. (૫) શુદ્ધ-અગ્રણીર હોય. (૬) જોખને વિશે (પુણ્યકર્મવાને વિશે) આસક્ત હોય. (૭) દીન-પુણ્ય જાણના વિશેષ કરીને રાંક. (૮) મત્સરી-દેવતાઓ. (૯) જાણવાન. (૧૦) શક. (૧૧) અસાની.

મિથ્યાત્વના ચાર પ્રકાર :-

૧. પ્રકૃપણ મિથ્યાત્વ-ઉપદેશ ધર્મકથા આદિમાં શ્રી જિન-કથિત સન્માર્ગથી વિપરીત નિરૂપણ કરે તે.
૨. પ્રવર્તન મિથ્યાત્વ-શ્રી જિનદર્શિત સમ્યક્ આચારો અને પર્વાસાધનોથી વિપરીત આચરણ કરે તે.
૩. પરિણામ મિથ્યાત્વ-શ્રી જિનોપદિષ્ટ જાવવિશુદ્ધિના સમ્યગ્ સાધનનો છોડી વિરુદ્ધ કલ્પનાઓ કરે તે.
૪. પ્રદેશ મિથ્યાત્વ-દર્શન મોહનીય કર્મનાં દળિયાં પ્રદેશોદયથી વર્તી રહ્યાં હોય તે.

મિથ્યાત્વના દશ પ્રકાર :-

૧. ધર્મને અધર્મ કહેવો ૨. અધર્મને ધર્મ કહેવો
૩. માર્ગને ઉન્માર્ગ કહેવો. ૪. ઉન્માર્ગને માર્ગ
કહેવો. ૫. સાધુને અસાધુ કહેવા. ૬. અસાધુને
સાધુ કહેવા. ૭. જીવને અજીવ કહેવો. ૮. અજીવને
જીવ કહેવો. ૯. મૂર્તને અમૂર્ત કહેવો. ૧૦ અમૂર્તને
મૂર્ત કહેવો.

૧. મિથ્યાત્વના પાંચ પ્રકાર :-

૧. આભિગ્રહિક મિથ્યાત્વ-એટલે અનાયાસે કુળ
પરંપરા આદિથી પ્રાપ્ત થયેલ જે ધર્મમાર્ગ પોતે
સ્વીકારેલ હોય તેને ઉચિત પરીક્ષા વિધિથી તપાસ્યા
સિવાય 'તે જ સાચો માર્ગ છે' એવો કદાચક
રાખવો તે.

૨. અનભિગ્રહિક મિથ્યાત્વ-એટલે જગતમાં વર્તતા
ધર્મમાર્ગોમાં સાચાખોટાની પરીક્ષામાં ઉતર્યા વિના
જ 'ખધાય ધર્મો સાચા છે' અગર-ખધાય ધર્મો
ખોટા છે, એમ માની લેવું અને સત્યધર્મની પરીક્ષા
તથા સત્યધર્મનો આગ્રહ રાખનારા કહ્યાખોર છે
એમ માની લેવું તે. (વર્તમાનમાં આ મિથ્યાત્વ
ઘણું વ્યાપક છે.)

૩. આભિનિવેશિક મિથ્યાત્વ-એટલે કોઈપણ ધર્મ-તત્ત્વ
કે માર્ગ પોતે સ્વીકારેલ હોય, તે કોઈના બતાવ્યાથી

કે સત્યમાર્ગદર્શનથી પોતાને જોડો ભાસે છતાં
મમત્વથી કે બીજા દુરાસયોથી તેને છોડે
અને તેને સાચો ઠરાવવાનો દુરાચલ રાખે

૪. સાંશયિક મિથ્યાત્વ-એટલે પોતે સ્વીકારેલ
સાચો જ હોય છતાં મનમાં સંદેહ ધરે કે
સાચો હશે કે પેલો આત્મ સંશયયુક્ત
રાખે તે.

૫. અનાલોગિક મિથ્યાત્વ-એટલે અજ્ઞાન વશ
કાંઈપણ સત્યાસત્યનું જ્ઞાન જ ન હોય તે.

મિથ્યાત્વના છ પ્રકાર :-

૧. લૌકિક દેવગત. ૨. લૌકિક ગુરુગત. ૩. લૌકિક
પર્વગત. ૪. લોકોત્તર દેવગત. ૫. લોકોત્તર ગુરુગત.
૬. લોકોત્તર પર્વગત.

ગ્રાવકેના ૨૧ ગુણ :-

૧. અક્ષુદ્ર ૨. રૂપવાન. ૩. શાંત પ્રકૃતિવાળો
લોકપ્રિય ૫. અદ્ભૂત ૬. પાપભીરુ ૭. અશક
દાક્ષિણ્યવાન ૮. લજ્જાળુ ૧૦. દયાળુ ૧૧. મધુર
સૌમ્યદ્રષ્ટિ ૧૨. ગુણરાગી ૧૩. સત્કથાખ્ય
સુપક્ષયુક્ત ૧૫. દીર્ઘદર્શી ૧૬. વિશેષજ્ઞ ૧૭. વૃદ્ધાત્મ
૧૮. વિનયી ૧૯. કૃતજ્ઞ ૨૦. પરહિતાર્થકારી
લબ્ધલક્ષ્ય (આ ગુણોની વ્યાખ્યાઓ પેજ નંબર
પ્રશ્ન નંબર ૧૭૪માં આવી જાય છે.)

ઉત્પન્ન થતાં આ લોક-પરલોકનાં કષ્ટો બતાવવાં.

(૪) સદ્ભાવપૂર્વક મિત્રતા રાખવી.

૫. ગુરુશુશ્રૂષા-ગુરુની સેવા કરનાર હોય. તેના ચાર લેહ છે. (૧) પોતે ગુરુની સેવા કરે. (૨) બીજા મનુષ્યોને ગુરુની સેવામાં પ્રવર્તાવે. (૩) ગુરુને ઔષધ વિગેરે આપે. (૪) મનથી ગુરુ પ્રત્યે બહુમાન ધારણ કરે.
૬. પ્રવચન કુશળ-(૧) સૂત્ર (૨) સૂત્રનો અર્થ (૩) ઉત્સર્ગ-સામાન્યવચન (૪) અપવાદ-વિશેષવચન (૫) વિધિપૂર્વક ધર્મ અનુષ્ઠાન આચરવું. (૬) વ્યવહાર-ગીતાર્થ પુરૂષોત્તમ આચરણ. આ છએમાં કુશળ-પણાને પામ્યો હોય તે પ્રવચનકુશળ કહેવાય છે.

ભાવત્રાવકનાં ભાવગત ૧૭ લક્ષણો

૧. સ્ત્રી-સ્ત્રીને અનર્થના સ્થાનરૂપ, ચંચળ ચિત્તવાળી અને નરકના માર્ગ સમાન માની તેને વશ ન થાય. આસક્તિ રહિત બને.
૨. ઇન્દ્રિય-ઇન્દ્રિયરૂપી ચંચળ ઘોડાઓ હંમેશાં દુર્ગતિના માર્ગે દોડનાર હોય છે. સંસારનું સ્વરૂપ વિચારી જ્ઞાનરૂપી લગામથી ઇન્દ્રિયોને કાબુમાં રાખનાર હોય.

૩. અર્થ-અર્થ એટલે ધન. ધન એ સઘળા અનર્થોનું નિમિત્ત છે, માનસિક તેમજ શારીરિક અનેક દુઃખોનું કારણ છે, અને સાર વિનાનું છે એમ જાણી બુદ્ધિશાળી શ્રાવક તેને વિશે જરા પણ લોભ ન કરે.

૪. સંસાર-દુઃખરૂપ, દુઃખને આપનાર, દુઃખની પરંપરાને વધારનાર, અને વિડંબનારૂપ સંસારને અસાર જાણી તેમાં આનંદ ન માને.

૫. વિષય-સાધુમાત્ર સુખને આપનાર, પરિણામે દુઃખકાળી. હેરની ઉપમાવાળા વિષયો છે. એમ જાણી જાવથી જય પામનાર અને તત્ત્વોના અર્થને જાણનાર શ્રાવક તેમાં આસક્તિ ધારણ ન કરે.

૬. આરંભ-લીન આરંભોનો ત્યાગ કરે. કદાચ નિર્બીક ન જાતો હોય અને કરવા પડે તો અનિચ્છાએ કરે આરંભરહિત મનુષ્યોની સ્તુતિ કરે તેમજ સર્વ છુટો ઉપર જવાપણો હોય.

૭. ૧૨ વ્રતોનું જન્યત્વ તુરંપ માને. સંકેત પડે તો દુઃખકર્તા સંકે. પ્રાણીમોહનીય કર્મને છુટાવતો તેમજ ૧૨.

૮. દસને દસ તુરં, અને ધન ઉપર અત્યંત ત્રાસપણો હોય કપાળના કાળના આદે કરવાય તેમજ કુલ કલ્પ અત્યંત માન્ય થાય તુરંપ પડે તો અત્યંત મન્ય, તેમ જાણવું કરે.

૯. ગફુરી-પ્રવાહ-લોકો ગાડર-ઘેટાના ટોળાની જેમ ગતાતુગતિક આચરણ કરનાર હોય છે. એમ બાળી લોકસંજ્ઞાનો ત્યાગ કરે. ધ્રાવક સારી રીતે વિચારીને કાર્ય કરનાર યુદ્ધિયાળી હોય.

૧૦. આગમપુરસ્કરપ્રવૃત્તિ-પરલોકના માર્ગમાં જિનેશ્વર ભગવાનના આગમ સિવાય બીજું કોઈ પ્રમાણ નથી. એમ વિચારી સર્વ ક્રિયાઓ આગમ અનુસાર આચરે.

૧૧. યથાશક્તિ દાનાદિ પ્રવૃત્તિ-શક્તિને છુપાવ્યા વિના, પોતાને કલેશ ન થાય તેવી રીતે તેમજ લાંબો કાળ આચરી શકાય તેવી રીતે દાનાદિ ચાર પ્રકારનો ધર્મ આચરે.

૧૨. વિહ્વીક-ચિંતામણી રત્નસમાન હુર્લભ, હિતકારી અને નિબ્પાપ એવી ધર્મક્રિયાનું આચરણ કરતાં અજ્ઞાની જીવો કદાચ હાંસી કરે તો પણ તેથી શરમીદો થઈ તેને છોડી ન દે.

૧૩ અરક્તાદિષ્ટ-શરીરની સ્થિતિ-રક્ષણ આદિમાં કારણ-ભૂત ધન સ્વજન આહાર ઘર આદિ સાંસારિક ભાવોમાં રાગદ્વેષ રહિતપણે પ્રવર્તે.

૧૪. મધ્યસ્થ-ઉપશમ વડે શ્રેષ્ઠ વિચારવાળો, રાગ-દ્વેષ વડે ખીડાય નહિ. પરંતુ હિતની ઈચ્છાવાળો

